Büyük Muasırlar

Yazan: **W. Churchill**

İngiltere Başvekili

33

Mareşal Haig

Onu Vellington'la mukayesede asla mübalâğa yoktur

Haig küçük ordusile en güzide Alman kıtaatına öyle darbeler indirmişti ki onların 919 için hazırladıkları en büyük kıtale mâni oldu

1915 felâketlerine müncer olan hâdiseleri ve mağlûbiyetleri burada uzun uzun tetkike lüzum görmüyorum. Fakat bu sene zarfında müt tefiklerin, hepimiz birden kalkınmasını bilmediğimiz bir çukura düştüğümüz muhakkaktır. Yalnız bütün bu felâketlerin Joffre'un dik kafalılığından doğduğu da gene aynı kuvvetle muhakkaktır.

Felâketler üzerine ben dahi Harb Meclisinden istifaya mecbur kalmıştım. Fransadaki alayıma iltihak etmek üzere yola çıktığım zaman vapurda, bir hafta evvel siperlerden memlekete izinle gelip gene aynı beşuş çehre ile gene aynı siperlere dönen birçok efrad ve zabitanla görüşüyordum. Bu insanların olup biten hiç bir şeyden haberleri olmadığını görmek, hem zevkli, hem de biraz meraret verici bir hâdise olarak gözüme çarpmıştı.

Fransız toprağına ayak basar basmaz, beni İngiliz başkumandanı Sir John French'in nezdine götürmek üzere, bir otomobil beklediğini haber verdiler.

Birkaç saat sonra karargâhında, Sir John'la karşı karşıya iştahlı bir yemekten sonra tekrar münakaşalara dalmış, talii harbi ve bilhassa ikimizi şahsan alâkadar eden hâdisatı gözden geçiriyorduk. Bütün bu sözlerinden çıkan hakikat şu idi ki: Sir John French topal bir atla yarışa iştirak ettirilmişti. Kendisine taraftar olanlar, aleyhtar olanlara nispetle çok azlıktı. Hatta ortalığı velveleye vermeden, münakaşa etmeden kumandanlıktan istifa etmesi üzerinde de ısrar edenler vardı. Diğer taraftan Fransızlara söz geçirmek değil; söz anlatmak bile kabil değildi.

***

Sir John French'in başkumandanlıktan istifası günü de onunla beraberdim. Sağanak halinde yağan yağmurun altında,karargâh karargâh beraber dolaşarak silâh arkadaşlarına teker teker veda etmesi, gözleri yaşartacak kadar hazin oldu. Sanki o en sevdiği bir âlemden, belki de bir sevgiliden ayrılan bir delikanlı kadar mağmum ve mükedderdi.

Fakat bir teselli vardı: Sir John mutekid ve dindar bir insandı. Bu hayattan sonra, ikinci bir hayatın başlayacağına inanıyor, ve ebedi sükûtu ve saadeti o hayatta bulacağına itminan besleyordu. İşte bu büyük asker, İngiliz ordusundan böylece gelip geçmişti. Kader ve kısmet ona ne vaziyeti kurtarmak, ne de ıslah etmek fırsatını vermeden yerine başka birini, belki daha zeki fakat aynı kalitede asker olmıyan diğer birini terkederek sahneden çekilmeyi reva görmüştü. Ne denir? Ne denebilir?..

***

Sir John French'i istihlâf eden Lord Haig 1919 da, Alman mağlûbiyetini müteakib tamamile ortadan silinen ve umumi hayattan tagayyüb eden İngiliz şahsiyetleri arasındadır. Birkaç ziyafet, birkaç madalya ve birkaç taltifname ve ondan sonra nisyan!..

Bunları muzaffer bir kumandan için, içine sindirmek, epey bir sinir kuvvetine lüzum gösteren bir mesele olsa gerektir. Fakat Benersyde'deki köşküne çekilmek suretile kendini adeta bir sürgün hayatına katlandırmak hususunda zahiren hiç bir güçlük çekmemiş gibi görünmek isteyen muzaffer kumandanı bu sefer halk, niçin aralarında görmediklerini birbirlerine sormağa başlamıştı. Bu bir müddet devam ettiyse de, mareşali ihtifağahından çıkarmağa kâfi gelmedi. O gene inzivayı tercih ediyordu.

Bu tercih tenkidlere yol açtı. Harb günlerinin sansüründen kurtulan kalemler bu sefer Haig'in Fransa seferindeki harekâtını tenkide koyulmuşlardı. Onu hırpalarcasına ve esassız olarak uzun uzadıya tenkid ettiler. Halbuki o, buna da aldırmadı ve gene inzivasında kaldı.

Ve nihayet ortalık büsbütün sükûn bulduktan sonra Mareşal Haig'in memlekete yapmış olduğu büyük işler, parlak bir surette kendiliğinden efkârı umumiye muvacehesinde tecelli etmiş bulunuyordu.

Filhakika Mareşal Haig az söz söylemesi nispetinde büyük işler başaran ve sessizce hizmeti seven karakterde bir askerdi. Bir kumandan olarak onu Foch'la mukayese etmek asla hatalı değildir. Gerek harb tabiyeleri, gerekse disiplin tesisi hususundaki kudreti ikisinin de aynı kuvvette idi. O da Foch gibi askerlikte en mükemmel usulün düşmanın üzerine olanca kuvvet ve kudretle yüklenmekten ibaret olduğuna inanırdı.

Esasen askerî terbiyesi çok sağlam bir insandı. İlk okuldanberi devam ettiği mekteblerde daima birinciliği kazanmış, daima çalışkanlık, zekâ ve açık zihinlilikle temayüz etmişti. Bir asker ve küçük rütbede bir zabit olarak bilfiil def'atla süngü hücumlarına girmiş, çıkmış, ve nihayet İngilterenin o zaman toplayabildiği en büyük orduya liyakatle kumanda etmişti. Bir erkânıharb olarak kudreti Fransızlar tarafından da daima medhüsena edilmiştir.

Hiç bir zaman kendisini dev aynasında gören mütekebbir ve mağrur insanlardan olmadığı için herkes tarafından ilk görüşte sevilen Douglas Haig, bilhassa 1916 dan sonra İngiliz ordusuna, zabitanına ve efradına kendisini o kadar sevdirmiş ve öyle bir hürmet kazanmıştı ki onu sevmiyenler yok gibiydi. Gerek liyakat ve gerek kudreti ve askerî kabiliyeti, gerekse şahsî dürüstlüğü ve centilmenliği onu madun, mafevk herkes tarafından hürmet ve sevgile andırıyordu. Bu hürmet ve itimad o dereceyi bulmuştu ki, mağlûbiyet, makûs talih, hatta hatalı hareketler karşısında bile askerin kuvvei maneviyesi sarsılmıyordu. Bu itimad 1918 sonbaharında o dereceyi bulmuştu ki, hükûmetin ve erkânıharbiyenin aksine emir ve ricalarına rağmen büyük taarruza giriştiği zaman dahi, adamı kurdurmak, fakat mutlaka muzaffer olmak hususundaki inancına; bütün maiyeti, küçük zabitlerden generallere varıncaya, sıhhiye efradından tutun da Afrika harblerinin en tecrübedide askerlerine kadar sarî bir şekilde, bir itikad halini almıştı. Eğer Haig'in Amiens ile Somme ve Somme ile Selle arasındaki anudane hücumları muvaffak olmasaydı, bence; Foch'un bütün askerî dehasına ve var kuvvetile hücumlarına ve taarruzlarına rağmen muvaffakiyeti her halde bir istifham şeklini alırdı. Küçük, fakat harb kudreti çok yüksek ordusile Mareşal Haig, en güzide ve en cesur Alman kıtaat ve istihkâmlarına öyle müthiş darbeler indirmişti ki; Almanların 1919 yılı için hazırladıkları ve cihan tarihinde en büyük kıtali teşkil edecek taarruzlarına mâni olmak hususunda mareşalın hissesi hakikaten -alelûmum- zannedildiğinin fevkinde parlamıştır.

Bu itibarla onu İngiliz tarihinde en büyük bir kumandan olan Wellington'la mukayese, asla bir mubalâğa olamaz.

Haig'in müstakbel nesiller için en güzel ve mümtaz bir nümunei imtisal olacağında da asla şüphe yoktur.

(Arkası var)

Zabıta vak'aları

Anadoluhisarında Kandilli cad - desi 40 numarada oturan ve o civardaki halat fabrikasında çalışan 35 yaşlarında Osman kızı Didar, çalıştığı makineye kazaen kolunu kaptırarak yaralanmış, Nümune hastanesine kaldırılmıştır.

★ Kazlıçeşme Güderici sokak 13 numaradaki kösele fabrikasında çalışan Murad, dalgınlık neticesinde idaresindeki silindir makinesine elini kaptırarak yaralanmış, Yedikule hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

★ Kandillide İskelearkası sokak 16 numaralı evde misafir bulunan 12 yaşlarında Murad, evin merdivenlerinden inerken ayağı kayarak düşmüş, muhtelif yerlerinden yaralanmıştır.

Yaralı, kazayı müteakib Nümune hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

★ Halic Fenerinde oturan Ahmedin bir buçuk yaşlarındaki kızı Gülseren, odada kimsenin bulunmadığı bir sırada kazaen mangala düşerek muhtelif yerlerinden yanmıştır.

Yanıkları çok ağır olan Gülseren kaldırıldığı hastanede ölmüştür.

Tüberküloz cemiyeti

Tüberküloz cemiyeti mutad aylık toplantısını 5 mart çarşamba günü saat altı buçukta Cağaloğlundaki Etibba Odasında yapacaktır.

Doğru değil mi?

Berberlik mektebi lâğvedilmemelidir!

Senelerdenberi muvaffakiyetle idare olunan ve memleketimizde saç kesme, düzeltme ve sakal, tıraş etme usullerini fenni suretle kullanabilecek uzuvlar yetiştiren «Berberlik mektebi» son defa toplanan berberle kongresinde bir karışıklığa kurban olarak lâğvedilmiştir. Fakat ortada mücbir bir sebeb olmadan verilen bu kararın isabetsizliği Maarif ve Ticaret müdürlüklerinin nazarı dikkatini celbetmiş oldukları için işe el konmuş ve tahkikata girişilmiştir.

Berberler kongresinde bu lâğv fikrine taraftar olan aza, mektebin devam ettirilmesi için lâzım olan tahsisatın noksanlığından bahsetmektedirler. Hiç şüphesiz bu, böyle faydalı bir müessesenin ortadan kaldırılması için kuvvetli bir sebeb teşkil edemez. Çünkü bir kere ortada azanın sırf bu mektebe sarfedilmek üzere ödedikleri senelik bir meblâğ vardır. Sonra gerek Belediyenin, gerekse Maarifin yardım faslından «Berberlik mektebi» ndeki kursların temadisi için tahsisat verilebilirdi. San'at mekteblerinin günden güne çoğalmasını iktısadiyatımızın tanzimi ve halkımızın refahı için kendisine esaslı bir gaye ittihaz etmiş olan hükûmetimiz elbette «Berberlik mektebi» nin bu şekilde kurban edilmesine rıza göstereme zdi ve göstermiyecektir. «Berberlik mektebi» nin lâğvedilmemesi, bilâkis tekâmül ve inkişaf ettirilmesi için alâkadar makamlar maddi, manevi teşvik ve muavenet ibrazından geri kalmamalıdırlar.

Doğru değil mi?

Mahkûm olan muhtekirler

Bir tüccar, 500 lira para cezasına ve iki sene sürgüne mahkûm oldu

Pil ihtikârı yapmaktan tevkif edilen toptancı tacir Yako Gabayla Baruh Gabaym, pili fahiş fiatla sattıkları ve bu suretle milli korunma kunununa muhalif hareket ettikleri, İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesince sabit görülmüştür. Mahkeme, dün her ikisinin de beşer yüz lira ağır para cezası ödemelerini ve ikişer sene müddetle Eskişehire sürülmelerini karar altına almıştır. Mevkufiar, kararla beraber serbest bırakılmışlardır. Bu iki tacirden pil alarak fazla fiatla, lâkin nispeten az kârla sattığı neticesine varılan pilci Salamon Eskinazinin de yirmi beş lira para cezası ödemesine ve dükkânının bir hafta müddetle kapatılmasına karar verilmiştir.

Diğer taraftan, Fincancılarda ecza taciri Raşid Sevil, kilosu 320 ile 350 kuruş arasında satılabilecek jelâtini eczacı İbrahim Nezihiye 750 kuruştan sattığı, Rıza Tütüncüye de böyle fazla fatla satış yaptığı ve çekle bedelini aldığı halde fatura vermediği ileri sürülerek, Sultanahmed birinci sulh ceza mahkemesine gönderilmiştir. Raşid Sevil, milli korunma kanununa muhalif hareketten sorgusunda, ihtikâr yapmadığını, bu iddiaların asılsız olduğunu söylemiştir. Hâkim Reşid Nomer, Raşid Sevil hakkında tevkif müzekkeresi kesmiştir. Kendisi, tahkikat tekemmül ettikten sonra, İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinde muhakeme edilecektir.

Ziraat Enstitüsü talebesi Ankaraya gitti

Sömestr tatili münasebetile on gündenberi Uludağda kayak kursunda bulunan Ziraat Enstitüsü talebesi evvelki gün Ankaraya dönmüştür. Muallimlerinin murakabesi altında çalışan talebeler kursu muvaffakiyetle bitirmişlerdir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Adliyedeki suiistimal

Maznunlardan dördü hakkında mahkûmiyet kararı verildi

Adliye suiistimali davası; İstanbul birinci ağır ceza mahkemesinde dün karara bağlanmıştır. Bir kaç senedenberi muhakemesi devam eden bu davada; mutemedlik işlerinde avans olarak alınan paraların ihtilâs edildiği ve muhtelif senelerde devamlı surette yapılan işlerin aynı zamanda sahtekârlık mahiyetinde bir takım hareketlere istinad ettiği, bu yüzden de hazinenin 33 000 küsur lira zarara uğradığı ileri sürülüyordu.

Reis Burhaneddin Ögenin riyasetinde teşekkül eden mahkeme heyetinin ittifakla verdiği karara göre; mutemedlerden Emin, Fenni, Asım aleyhlerindeki ihtilâs iddiası ve avans kâtibi Necminin her üç mutemedin bu fiillerine iştiraki, sabit olmuştur. Emin, Fenni, Asımın ceza kanununun 203 üncü ve Necminin 64 ve 203 üncü maddeleri mucibince beşer sene ağır hapse konulmalarına, kanunun bir maddesi defatla ihlâl olunduğundan 80 inci madde gözönünde tutularak beşer sene cezanın onar ay artırılmasına karar verilmiştir. Taraflarından ihtilâs edildiği sabit görülen 20 408 lira 91 kuruşun Eminden, 2 150 lira 28 kuruşun Fenniden, 4,000 liranın Asımdan ve her üçünün fiilerine iştiraki dolayısile bu meblâğların mecmuu olan 26 559 lira 19 kuruşun Necmiden yüzde beş faizle tahsili, ihtilâs edilen meblâğların birer mislinin de ağır para cezası olarak kendilerine ayrıca ödetilmesi karar altına alınmıştır. Amme hizmetlerinden müebbeden memnu bulundurulacak ve ceza müddetlerince kanunî mahcuriyet altında tutulacak olan bu dört memurun, üçer sene altışar ay memuriyetten mahrum kalmaları da kararlaştırılmıştır. Bütün bunlardan başka, 40.818 kuruş nispî harc Emin ve Necmiye, 4,301 kuruş nispî harc Fennî ve Necmiye, 8,000 kuruş nevî harc Asım ve Necmiye, 353 lira vukuf ehli ücretile 80 lira müdahil avukatı ücreti de dördüne müştereken ödetilecektir.

Diğer dava edilenlere gelince; o zaman İstanbul besinci asliye ceza mahkemesi başkâtibliğinde bulunan mutemed Tevfik Sühra Topçuoğlu ile mutemedlerden İsmail ve Serifin, bu yolda isnad olunan suçlardan hiç birisile kat'iyyen alâkadar olmadıkları neticesine varılmış, bunlar ve kontrolda ihmal gösterdiği iddia edilen levazım memuru Hasan, beraet kazanmışlardır. Bu arada, ihtilâstan mahkûm edilenlerden Emin, Fenni, Asım sahtekârlıktan ve Necmi de ihmalden beraet etmişlerdir.

Tramvaylarda tek bilet kabul edildi

Mıntaka farkı kaldırıldığından yolcular ikinci mevkide 5, birinci mevkide 7 kuruş ücret verecekler

Ayrıca aktarma biletleri ve ücretli pasolar da ihdas edildi

Tramvaylarda tek bilet tarifesinin Nafıa Vekâletince tasdiki için Ankaraya gitmiş olan Tramvay ve Elektrik idaresi umum müdürü Hulki Erem dün şehrimize gelmiştir. Nafıa Vekâleti, yeni tarifeyi tasdik etiniştir. Buna nazaran mıntaka usulü kaldırılacak, birinci mevki tramvaya binen her şahıs nereye giderse gitsin 7 kuruş, ikinci mevkie binen ise 5 kuruş verecektir. Talebe, birinci mevkide 4, ikinci mevkide 2 kuruş, zabitan mevki farkı olmaksızın 5 kuruş verecektir.

Asker, talebe biletine tâbidir.

Bundan başka aktarma biletleri ihdas edilmiştir. Aktarma biletleri birinic mevki 11, ikinci mevki 7,5 kuruştur.

Talebenin aktarma bileti ise birinci mevki 5, ikinci mevki 3 kuruştur.

Aktarmasız yeni tarifenin tatbikına martın onunda başlanacaktır. Aktarma biletleri yeniden tabedileceği için bunların tatbikına martın onu ile nisanın onu arasında başlanacaktır.

Bunlardan başka ücretli paso usulü ihdas edilmiştir. Birinci mevkiler için ücretli paso ayda 840, ikinci mevki 600 kuruştur. Talebe için birinci mevki paso 480, ikinci mevki 240 kuruştur.

Aktarma biletler bir saat için muteber olacak, bu biletlerin içinde saat işaretini gösterir rakamlar bulunacaktır.

Biletçiler bu saatlere zımba ile işaret etmek suretile yolcunun kullanacağı aktarma bilet müddetini tayin edecekleridir. Tramvay ve Elektrik idaresi müdürü, bir kısım tramvay malzemesinin Karabükten temini kabil olup olmadığını anlamak üzere Karabüke gidecekti. Fakat Ankarada fazla kalması dolayisile buna imkân hasıl olamamıştır. Tramvay idaresi Münakale Vekâletinin yaptığı anlaşma ile Rumanyadan İstanbul Tramvay idaresi için temin edilen 800 bandajın yakında gelmesine intizar etmektedir. Bunlar geldiği takdirde bütün arabalar harekete geçirilerek yolcu nakliyatında ferahlık temin edilecektir. Müsaadesi alınan 200 bin liralık dövizle de Amerikaya bandaj ve ray siparişine çalışılmaktadır.

ŞEHİR İŞLERİ

Kaymağı alınmış sütler

İstanbulda satılan sütlerin kısmı azamının kaymağı alınmış olarak satılmakta olduğu yapılan kontrollardan anlaşılmıştır. Belediye, alâkadarlara gönderdiği bir tamimde bu kabil kaymağı alınmış sütleri satanların ellerinden ruhsatiyeleri alınması lüzumunu bildirmiştir.

Otobüs biletçileri hakkında

Otobüs biletçilerinin elleri kirli ve bunlardan bir kısmının aynı zamanda şoför muavinliği yapmakta oldukları görülmüş, bu gibilerin çalışmalarına müsaade edilmemesi lüzumu Dahiliye Vekâletinden alâkadarlara bildirilmiştir.

Tecziye edilen esnaf

Dün şehrin muhtelif semtlerinde yapılan kontrolda şüpheli görülen 32 muhtelif gıda maddesinden alınan nümuneler tahlilhaneye gönderilmiştir.

Bu meyanda Eminönünde yapılan kontrolda 12 kadar muhtelif esnafın Belediye talimatnamesine aykırı hareket ettikleri görülerek haklarında ceza zaptı tanzim edilmiştir.

İstanbulla Beyoğlu arasında işliyen altı otobüsün de istiab haddinden fazla yolcu aldıkları görülerek otobüs biletçileri tecziye edilmiştir.

İKTİSAD

Dünkü ihracat

Dün şehrimizden 600 bin liralık ihracat yapılmıştır. Bu ihracatın en mühim kısmını İngiltereye ihrac olunan tiftik, Almanyaya ihrac olunan tütün işgal etmektedir.

İnönü Ansiklopedisi için hazırlıklar

İnönü Ansiklopedisinin hazırlanması için şehrimizde de çalışmalara başlanmıştır. Bu maksadla dün Maarif müdürlüğünde müze müdürleri ve mütehassıs muallimlerin iştirakile bir içtima akdedilmiştir. Toplantıda çalışma programı ve vazife taksimi yapılmıştır.

İlk mekteblerin 100 üncü yıldönümü

İlk mekteblerin kuruluşunun yüzüncü yıldönümü münasebetile şehrimizde bir sergi açılması için teşebbüslere girişilmiştir. Sergide teşhir edilecek eserlerin temini için Maarif müdürlüğile Eski Eserleri Derleme müdürlüğü tetkiklerde bulunmaktadır. Mekteblerin kurulusundan bugüne kadar geçen devrelerde kullanılan ders aletlerini ve tedrisata aid muhtelif grafikleri toplamak üzere yakında bir toplantı yapılacaktır.

MÜTEFERRİK

Dokumacılar cemiyeti idare heyeti istifa etti

Son iplik tevziatında el dokuma tezgâhlarına beher tezgâh başına verilen miktar kâfi görülmediği ve bu hal dokumacıların şiddetli itirazlarını mucib olduğu için Yazma ve Dokumacılar cemiyeti idare heyeti reisi Ayni Yılmaztürkle dokumacılar kooperatifi idare heyeti istifa etmiştir.

Şehrimizde yapılan toplantılardan sonra tespit edilmiş olan esaslara göre büyük sanayi müessese - lerine geçen seneki iplik istihlâk - lerinin aynı miktar ve el tezgâhlarına da çözgü için bir ve atkı için de bir paket olmak üzere ayda iki paket iplik verilmesi takarrür etmiştir. Dokumacı esnafı evvelce bunun iki misli olarak verilmesi takarrür ederken son dakikada yarı yarıya tenzil edilmiş olan bu miktarı kâfi görmemektedirler.

Diğer taraftan dün dokumacılara iplik tevziatına başlanmıştır. Bu tevziat dolayisile Halk Sandığı müdürü ve İktısad Vekâleti memurları kooperatif merkezine gelmişlerdir.

ADLİYEDE

Demir hırsızları

Sultanahmedde San'atlar mektebi yanında depo olarak kullanılan mahzenden hurda demir çalan İbrahim, Sultanahmed birinci sulh ceza mahkemesinde dün 5 ay, 25 gün hapse mahkûm olmuştur. Aynı yerden hurda demar çalan Hasan da 7 ay, 15 gün hapse mahkûm edilmiştir.

18 seneden 3 seneye

Çatalcada Çukurbostan çiftliğinde bahçıvan Bayramın bostanından Hüseyin Ercan isimli genc bir çoban bir salatalık koparmış, buna kızar bahçıvan, çobanı tokatlamıştı; Hüseyin Ercan da, bu sebeble Bayramı öldürmüştü. İstanbul birinci Ağırceza mahkemesi, Hüseyin Ercanı tehevvüre kapılarak öldürmekten 18 seneye mahkûm etmiş, haksız tahrik dolayisile cezayı 12 seneye ve maznun henüz 18 yaşını bitirmediğinden 3 seneye indirmiştir.

Küçük hikâye

Kaçan kadın

Mükerrem Kâmil Su

Düğün şehrin en büyük salonunda yapılacaktı. Memleketin muhtelif seviyede insanları günlerdenberi hep onlardan bahsediyordu. Erkek, şöhreti yurd sınırlarını aşmış bir san'atkârdı. Kız ise şehir halkının yüreklerine ateş düşüren güzelliği ile harikulâde bir şeydi.

Müzisyen, belki bir çok san'atkârın tahayyül ettikleri halde kalemleri veya fırçaları ile yaratmağa muvaffak olamadıkları bu güzellik karşısında birden esir olmuştu. Onu gördüğü dakikadan itibaren gözleri ve ruhu kamaşmış gibi idi. Hayatından gelip geçen kadınların sayısını çoktan unutmuştu. Uğrunda oçaklar sönmüş, yavrular terkedilmiş, serefler ayak altına alınmıştı. Mazisine dönüp bakacak olsa, bir zamanlar kendisinde müstesna heyecanlar yaratan, ihtiraslar tutuşturan bir sürü güzel arasında gerçekten sevilmiş olanı belki bulamıyacaktı. Belki böylesi de vardı da unutmuştu. O daima sinir hamleleri ile hareket etmiş, ne aşka, ne de ıztıraba inanmıştı. Sanki kadın onun gözünde kristal bir kadeh içinde bir kaç yudum içkiden ibaretti. Rengi ve kokusu ile göz alan, tadı ile haz uyandıran ve baş döndüren bir içki.. Ve son yudumuna bu içkiden sonra bu zarif kadeh terkedilir. Ama kırılır, parçalanır ve belki derinden derine ıztırabı sesler de verebilir. Lâkin sanatkâr bu seslere yabancıdır. Çünkü eline bir başka kadeh sunulmuştur.

Fakat şimdi gözünde kadın bir yudum içki olmaktan çıkmış, onu varlığının en ince noktalarından kavramıştı. Mes'ud ve mağrurdu. Belki şimdiye kadar yeryüzünde kimsenin kuramadığı bir yuva örneği ile insanların karşısına çıkacak, derin bir aşkın ateşi içinde saheserler verecekti.

Bu ilâhî genc kız, her gün ruhunun, şimdiye kadar herkese mechul kalmış, köselerini birer birer açacak ve ona tadına doyulmaz incelikler, zevkler, müphem renkler ve eşsiz heyecanlarla saadeti yudum yudum içirecekti.

Tam seven bir erkeğin taşkın ve orijinal arzuları içinde yuvasını hazırladı. Evin her köşesine sevdiği kızın gözlerinin ve saçlarının rengi serildi.

Düğün gec vakitlere kadar devam etti. Bir zamanlar bir çok göz ve gönlü ayrı ayrı üstlerine çeken karı koca, şimdi gene derin bir heyecan havası yaratmışlardı. Gene üstlerine deydikçe kararan bakışlar, gözlerine daldıkça ürperen gönüller vardı. Onlar, yüksek bir saadet kasırgası içinde gülüyor, dansediyor, misafirlerini ağırlıyor, içiyorlardı. Artık elele girecekleri cennetin eşiğinde idiler.

Sabaha karşı yuvalarına geldiler. Bahçeyi koşarak geçtiler. Bir kaç basamak merdiveni iki mektebli hızile çıktılar. Erkek bir eli karısının elleri içinde, diğer eli ile anahtarı çıkardı. «Gec sevgilim, diyecekti. Kalbimin ve bütün hayatımın sınırlarından olduğu gibi.» Fakat konuşamadı. Çünkü anahtar kırılmıştı.

Açılamıyan kapının önünde, gelinin nefis bir görünüşü vardı. Kahkahalarla gülüyordu. Mermerler üstüne bir köpük gibi kabara kabara dökülen duvağı ve saçlarının altınını saran çiçekleri ile göllerin üstünde uçan su perilerini andırıyordu.

Şoför gönderildi. San'atkârın kardeşi gelerek bir cam kırdı, içeri atladı ve parmaklarından kan süzülerek yeni evlilere yuvalarının kapısını açtı.

Genc kız, evini, peri masallarında büyülü odaları dolaşan hulyalı kızlar gibi dolaştı. Karşısında hiç bir duygulu kadının alâkasız kalamıyacağı yüksek bir aşkı kendisine veren erkek, paranın ve selim bir zevkin ölçüsüz bir şekilde harcanmasile meydana gelen bir ev de veriyordu. Rengin, kokunun, ipeğin, kristallerin, gümüşlerin ve pek güzel bir çok şeyin füsunu içinde gözleri süzülmüştü. Bir çocuk nes'esi ile kocasının kollarına atıldı:

— Mes'udum, dedi. Gerçekten mesudum.

Ama bu saadet gecesinin ferdası olmadı. Bu birleşme kadının hayatında bir yıldırım tesiri yaptı. Bir hayal sukutuna uğradığını pek çabuk anladı. O, san'atkârın görünüşüne ve şöhretine kapılmıştı. Onda bu topraklarda yaşayan insanlarda mevcud olmıyan bir şey bulacağını vehmetmişti. Onun duyguları, aşkı, heyecan ve ihtirasları mutlak ötekilerden ayrı olmalı idi. Bir karı koca hayatı içinde onun da diğerlerinden farklı olmak elinden gelmiyecekti. O da bu toprakların, bu iklimin çocuğu idi. Ve genc kadın buna tahammül edemiyordu.

Bir ay sonra aşkın ve paranın nihayetsiz bir cömerdlik içinde kurduğu yuvayı terketti. Zamanında çok şımartılmıştı. Fazla sevilmiş, uğrunda çılgınlıklar yapılmış, önüne füsunlu âlemlerin parlak vaidleri saçılmıştı. Sevilmek onun için gayet tabii bir şeydi. Bu harikulâde güzelliği ile yalnız yaşadığı şehirler halkını değil, dilese yeryüzünün bütün duygulu erkeklerini peşinden sürüyebilirdi. O buna kuvvetle inanmış bulunuyordu.

Giderken kısa konuştu:

— Sende umduğumu bulamadım, dedi. Ayrılalım. Ve bu iş ne kadar mümkünse o kadar çabuk bitsin!..

San'atkâr büyüyen gözlerle ona baktı, baktı. Elleri ve bütün mevcudiyeti buzlaşmış gibi idi. Kadın o ilâhî, o heykel güzelliği ile yürüdü, gitti.

Bundan sonra erkek için elim bir hayat başladı. Onu tam ve mutlak bir şekilde seviyordu. unutamıyordu. Ne olursa olsun onun tekrar hayatına dönmesi lâzımdı. Onsuz yapamıyacaktı. Iztırabı korkunc bir hal almıştı. Halini gören bir kaç dostu genc kadına gittiler. Onu bu müthiş kararından gecirmek için dil döktüler. Ve bir akşam bir zamanlar gururu dillere destan olan san'atkâr, vefasız sevgilisinin kapısına düştü.

Ağlıyordu. İnkâr ettiği aşkın ve ıztırabın pençeleri içinde kıvranıyordu. Genc kadın ona baktı, baktı. Nereden estiği belli olmıyan bir arzu ile ayağa kalktı. Bir kere daha onunla yuvanın kapısından elele geçti. Ama nihayet bu da bir kapristi. Çünkü göğsünün altında bu erkek için birdenbire boşalmış, duyguları son damlasına kadar tükenmiş bir kalb çarpıyordu. Gene beraber yapamadılar. Kadın gene bir kaç gün içinde ve bu defa bir daha dönmemek üzere çıktı, gitti. Şehir halkı onlardan hararetle bahsediyordu. San'atkâr için: «Çok ah aldı, elbet gülmiyecekti.» dediler. Kız için de: «Güzelde vefa arama!» diye hüküm verdiler. Onu «kalbsiz güzel» diye vasıflandırdılar. «Göz kalan maldan hayır olmaz!» diyenler bile çıktı. Ama kim ne derse desin, âlem ne söylerse söylesin gerçek olan bir şey vardı ki, hiç bir kuvvet onu değiştirecek mahiyette görünmüyordu: San'atkâr kaçan kadını çılgınca seviyordu. Iztırabı hududsuzdu. Bedbahttı. Havatının bütün ışıkları sönmüş gibi idi. İçinde tutuşan ve bir türlü mahiyetini tahlil edemediği bir şey vardı ki, ondaki san'at aşkını da sanki yakmış, kül etmişti.

Sonsuz ıztırabını eserlerine vererek yaşamak istedi. Bu onun için bir teselli, bir yaşama kuvveti olabilirdi. Lâkin çalışamıyordu. Şimdiki halde kadın onun yaratıcı kabiliyetlerini de beraberinde kaçırmışa benziyor ve san'atkâr bundan dehşet duyuyordu.

Şoförlerin kongresi

Şoförler cemiyeti dün öğleden sonra saat 15 te Beyoğlu Halkevinde senelik kongresini akdetmiştir. Kongrede idare heyeti raporu okunmuş, 940 senesi hesablarile beraber tasvib edilmiştir. Müteakiben yapılan yeni idare heyeti seçiminde eski idare heyeti azaları aynen iptka edilmiştir.

Dünkü kongrede, şoförler bilhassa işsizlikten şikâyet etmişler, ihtiyaçlarının temini için seri çarelet bulunmasını istemişlerdir. Şoförlerin dilekleri, tetkik edilmek üzere emcümenlere havale edilmiştir.

İçtimada bir teavün sandığı teşkili için azalar tarafından vaki olan teklif ekseriyetle kabul edilmiştir.

HEM NALINA HEM MIHINA

«Mare Nostrum» değil, «Our Sea»!

İngiliz donanması, İtalyanın harbe girdiği 10 haziran 1940 tanberi geçen 9 aya yakın zamandanberi, bilmem, kaçıncı defa, İtalyan donanmasını aradı; fakat bulamadı. İngilizlerin Akdeniz filosundaki Reuter ajansı muhabiri, bu son araştırmaya aid yazısını şöyle bitiriyor:

«Harb gemilerimiz yollarına devam ederek İtalyan filosunu bulmağa çalışmışlardır. Bu araştırma, bizi İtalyan sahillerî yakınlarına götürmüştür. Bütün toplarımız ateşe hazır bir halde idi, fakat İtalyan denizcilerinden eser görülmemiştir.»

«Yer yarılmış da yerin dibine geçmiş gibi» sözünü «deniz yarılmış da denizin dibine inmiş gibi» şekline çevirerek İtalyan donanması için kullanabiliriz. Bizim gazetelerin ilân sahifelerinde bazan «Gaib çocuk aranıyor» diye küçük ilânlar çıkar, hatta bazan metnin yanına silik bir resim de koyarlar. İtalyan donanması da o kadar ortadan kaybolmuştur ki insanın «Gaib donanma aranıyor» diye bütün dünya matbuatına bir ilân vereceği geliyor.

Biraz denizcilikten anlayan bir adam sıfatile, dünyanın en sür'atli gemilerinin arada sırada bir akın bile yapmadıklarına bakıyorum da, milyarlar sarfile vücude getirilmiş olan bu güzelim gemilere acıyorum. Meselâ, İtalyanların Incrociatori leggeri yani hafif kruvazörler dedikleri gemiler arasında Condottiere sınıfı kruvazörler vardır ki tecrübelerinde 42 mil sür'at yapmış, birer muhrib kadar hızlı gemilerdir. Bunlardan 5,607 tonluk Alberico di Barbiano'nun sür'ati 42 mili de geçmiştir ve gemi, tam sekiz saat, aynı yüksek sür'ati muhafaza etmiştir.

Lûgat kitablarına göre Condottiere «Milis kumandanı» ve «Usul ve kaide dinlemez adam» demekmiş. Bu adı taşıyan kruvazörler, pek yaman akıncılar olabilirlerdi; fakat sınıflarının ismine ve sür'atlerinin yüksekliğine rağmen, hiç bir iş göremiyor; kim bilir, hangi hücra limanın durgun sularında, Taranto faciasının tekerrürü korkusunu çekerek karanlıklar içinde yatıyorlar. Sultan Hamid ihtilâl korkusundan Osmanlı donanmasını Halicde çürütmüştü; Sinyor Mussolini de ingiliz korkusundan, İtalyan donanmasını, limanlarda çürütüyor. Fakat, Duçe, bu ihtiyatkârlığında pek de haksız değildir. Avustralyanın Sidney kruvazörü, bir gün bu seri kruvazörlerden ikisine tesadüf etmiş ve bunların 16 tane 152 lik topuna karşı, 8 tane 152 lik top tasımasına rağmen, kendisinden bir misli üstün olan düşmana saldırmıştı; neticede Bartolomeo Colleoni'yı batırmış, öteki eşini kaçırmıştı. O vakittenberi Condottiere'lerin dizlerinin bağı çözülmüştür. Bu hastalık, sonra 30 milden fazla sür'atleri olan 35,000 tonluk Littorio sınıfı zırhlılara da ârız olmuştur. Onların 9 tane 381 lik ve 12 tane 152 lik toplarına rağmen, denizde dövüşmektense limanda yatmayı cana minnet bilmişlerdir.

Halbuki İtalyan denizcileri, Büyük Harbde epey cür'et, cesaret ve maharet göstermişlerdi. Birkaç defa küçük hücum botlarile, müteaddid mania hatlarını aşıp Avusturya harb limanlarına girmişler, bir kere de, böyle minimini bir tekne ile Avusturyalıların koca bir dretnotunu torpilleyip batırmışlardı. Bu defa anlaşılan ustalarını buldukları için, böyle tehlikeli işlere teşebbüs bile etmiyorlar. Onlar, limanların köşesine bucağına saklandıkça İngilizler de, Akdenizdeki hakimiyetlerini gittikçe artırıyorlar. Bir gün Taranto'ya, ertesi gün Napoli'ye, daha ertesi gün Cenova'ya hücum ediyorlar; bütün cenubi İtalya kıyılarını mayin tarlalarile dolduruyorlar; Pantelleria ile Sicilya arasındaki boğazda mekik dokuyorlar; canları isteyince Adriyatiğe giriyorlar; her tarafta İtalyan donanmasını arıyorlar; fakat bu Zümrüdü Ankayı koydunsa bul

Anlaşılan İtalyanlar, Roma İmparatorluğundan miras kalmış tabirile «Mare Nostrum - Bizim deniz» diye kabullendikleri Akdenizi, İngilizlere kiraya vermiş olacaklar; iyi bir ev sahibi sıfatile kiracıyı rahatsız etmemek için, hiç gürünmüyorlar; hatta kira bile istemiyorlar.

Bu gün artık Akdeniz, «Mare Nostrum» değil; İngilizlerin göğüslerini gere gere söyleyebilecekleri gibi «Our Sea - Bizim deniz»

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Şarkî Afrikada kazanılan zaferler

Gelen haberlere göre İngiliz kuvvetlerinin şarkî Afrikada giriştiği taarruz büyük bir muvaffakiyetle hedefe doğru ilerlemektedir. İngiliz kuvvetleri İtalyan Somalisinde evvelki gün bir adayı işgal ettikten sonra bir günde 250 kilometre ilerliyerek İtalyan Somalisinin hükûmet merkezi olan Mozdişi işgal etmiş ve böylece bütün İtalyan Somalisinin zaptını kolaylaştırmıştır. Artık İtalyan Somalisinin zaptını tamamlamak muhim bir mesele teşkil etmez.

Eritrede, bütün ülkenin işgalini temin edecek olan Keren mevkiini her taraftan tehdid edecek muvaffakiyetler kazanılmış ve buralardaki italyan kuvvetleri iyiden iyiye zedelenmiştir.

Böylece Sudan, Oganda, Kenya, İtalyan Somalisi, İngiliz Somalisi, Fransız Somalisi ve Eritre ile çevrelenmiş olan Habeşistanın etrafında kurulması istenen muhasara çemberi günden güne tekemmül etmektedir.

İtalyan Somalisinin zaptından sonra İngilterenin İngiliz Somalisini istirdad için buradan çektiği kuvvetleri iade etmesi üzerine Habeşistandaki İtalyanların kaçmasına da adeta imkân kalmıyacaktır. Gerçi İtalyan kuvvetleri vaktinde davranıp Fransız Somalisine iltica edebilir ve böylece baştanbaşa esir edilmekten belki de kurtulabilirler. Fakat bunun için de Habeşistandaki bütün İtalyan kuvvetlerinin bir an evvel derlenip toplanıp Adis-Ababa - Cibuti demiryolundan istifade etmesi icab eder.

Vaziyet ise bu derlenip toplanmağa imkân vermiyecek mahiyettedir. Çünkü Habeşistana karşı şimalden, cenubdan, şarktan ve garbdan hareket eden İngiliz kollarının sayısı on ikiye varmıştır. Bu kollar İtalyanları ister istemez meşgul ettikten başka Adis-Ababa - Cibuti demiryolunu bir an evvel kesmeyi de istihdaf etmektedir.

Bu yolun kesilmesi ise Habeşistan dahilindeki bütün İtalyan kuvvetlerini iki şık karşısında bulunduracaktır. Birincisi: Sonuna kadar harbetmek, ikincisi toptan teslim olmak.

Anavatandan yardım görmiyen ve yardım göremiyecekleri Sinyor Mussolini tarafından da bildirilen bu İtalyan kuvvetlerinin yollar kapandıktan sonra teslim olmaktan başka bir çare bulamıyacakları muhakkak sayılabilir.

Demek ki şarkî Afrikanın, belki de bütün Afrikanın hayatında yeni bir devir açılmakta ve şarkî Afrikada İtalyan hakimiyeti tamamile yıkılmak üzere bulunmaktadır. Bu sayede yeniden müstakil bir Habeşistanın teşekkülüne imkân hasıl olacak ve bu yeni Habeşistan, herhalde eski Habeşistanın hatalarını tekrar etmiyecektir.

Uzakşarkta:

İngiltere ve Amerikanın Uzakşarkta elbirliği yapacaklarını göstermeleri ve Mister Çörçil'in Japonya sefirine bunu anlatmasından sonra Japonya Başvekili Prens Konoye Japon diyetinde bir suale cevab vererek Japon - Amerika münasebetlerinin ilerlemesine karşı bedbinlik hissile mütehassis olmadığını ve Japon maksadlarının Amerikaya anlatılabileceğini bildirdi.

Bununla beraber gerek İngiltere, gerek Amerika Uzakşarkta ve Pasifik sahasında hazırlıklarına devam etmekte ve bugün gerginliğin yavaşlamasından istifade ederek istikbalde gene tehlikeli gerginliklerle karşılaşmamak için çalışmaktadırlar.

Geçenlerde Amerika mümessilleri Pasifikteki Guam ve Semes üslerini tahkim için istenen tahsisatı hemen kabul etmişler ve buna aid olan projeyi âyan meclisine sevketmişlerdi. Gelen haberlere göre âyan hariciye encümeni de lâyihayı tasvib ederek âyan heyeti umumiyesine sevketmiş ve bu suretle lâyihanın kanun mahiyetini alması için tek bir adım kalmıştır.

Avustralya hükûmeti yeni tehlikelere karşı hazırlanmak lüzumunu hissederek ona göre tedbirler almış, İngiltere hükûmeti de Singapuru tahkim ve takviye ederek ayni maksada hizmet etmiştir.

Bütün alâkadar tarafların bu şekilde hareket etmeleri sayesinde Uzakşarkta bedbinliğe müsaid olan vaziyet bertaraf olmak istidadını göstermiş ve işler yoluna girmiştir.

Uyanıklık ve hazırlığın vereceği netice daima budur.

Rumanyada:

Rumanyadan gelen haberlere göre General Antonesko, takib ettiği siyasetin Rumanyalılar tarafından tasvib olunup olunmadığını anlamak için bir plebisit yapmak üzeredir.

Fakat yabancı işgalin azamî haddi bulduğu ve tam manasile bir seferi kuvvet mahiyetini aldığı bir sırada efkârı umumiyeye müracaat edildiği ve ferdler rey vermeğe mecbur tutulduğu takdirde verecekleri reyin kıymeti herhalde çok şüpheli sayılmak icab eder.

Bu şekilde kararına müracaat edilen millet değil, fakat onu himaye eden süngülerin uyandırdığı korku rey vermiş olur.

Ömer Rıza DOĞRUL

AKBABA

Başta yegâne Karikatür Üstadı

Cemal Nadir

olmak üzere, en güzel resimler, en kıymetli yazılarla, rekabet edilmez bir nefasette çıktı:

İngiliz deniz ablukası

Rumanyaya da teşmil edildi, Bulgaristan için bir karar verilmedi

Londra 26 (a.a.) — Reuter:

Salı günü Avam Kamarasında, Rumanya ile diğer bazı Balkan memleketlerine tatbik edilen abluka hakkında sualler sorulması üzerine İktisadî Harb Nazırı Dalton aşağıdaki beyanatta bulunmuştur:

«— İtalya harbe girdiği zaman Rumanya için verilen deniz nakliyat ruhsatiyelerile lisanslar iptal edilmiştir. Rumanyaya sevkedilecek malların İtalyanların eline düşmek tehlikesi baki kaldığı müddetçe İngiliz hükûmeti yeni ruhsatiye lisansı vermemiştir. Esasen yeni bir deniz anlaşması yapılması için icab eden teminat bize verilmemiştir. Diğer taraftan o esnada Rumanya da Almanyanın iktısadî kontrolu altına geçmiştir. Binaenaleyh geçen hazirandan itibaren hiç bir malın Rumanyaya geçmesine müsaade edilmemiştir.»

Liberal meb'uslardan Mander, başka memleketler de Alman nüfuz mıntakasına girdiği takdirde ayni tedbirlerin alınacağı hakkında hükûmetin teminat verip veremiyeceğini sormuş, Dalton da cevab olarak ayni tedbirlerin tatbikının faydalı olacağını zannettiğini söylemiştir. Ayni siyasetin halen Bulgaristana tatbik edilip edilmediği sualine cevab vermek için Dalton mühlet istemiştir.

Tanca ihtilâfı halledildi

İngiltere İspanya ile bir anlaşma imzaladı

Londra 26 (a.a.) — Hariciye müsteşarı Butler bugün Avam Kamarasında, Tancanın vaziyeti hakkında İngiltere ile İspanya arasında mutavassıt bir anlaşma akdedildiğini bildirmiş ve demiştir ki:

«— İspanya, enternasyonal mıntakanın tahkim edilmiyeceğini temin eylemiştir. İngiltere hükûmeti İspanyol hükûmetinin Tanca mıntakasındaki hususî alâkasını ve Tancaya aid enternalyonal muahedeleri imza etmiş olan devletlerin şimdi müzakerelerde bulunmalarına imkân olmadığını tanımıştır. Bu suretle İngiltere hükûmeti, daha bidayette İspanyanın tarzı hareketine karşı yapmış olduğu protestoyu mer'iyetteki muahedeler mucibince haiz olduğu haklarını muhafaza etmektedir.

Nihaî anlaşmaya intizaren, Tancadaki İngiliz tebaalarının şimdiki iktısadî ve kanuni hakları bu anlaşmalarla korunmuş olmaktadır.»

Rumanyanın yeni Ankara sefiri

Bükreş 26 (aa..) — Telemaque, Rumanyanın Ankara elçiliğine tayin edilmiştir. Telemaque, daha evvel de memleketini Türkiyede temsil eylemiştî.

Kısa Haberler

★ Ankara 26 (Telefonla) — Burdur vilâyetinin Yeşilova kazası merkezine bağlı Sırçalı, Tahtalı ve Kurtlar köyleri Denizli vilâyetinin Acıpayam kazasına bağlandı.

★ Ankara 26 (Telefonla) — Erzurum vilâyetine bağlı Karayazı kazası belediye reisliği vazifesi oranın kaymakamı uhdesine verildi.

★ Ankara 26 (a.a.) — Kızılay umumî merkezinden bildirilmiştir:

24 şubat 941 tarihinde Petrek kazasında evleri zelzeleden müteessir olanlara, su baskınına uğrıyanlara yardım için Petrek kızılay şubesi namına 500 lira gönderilmiştir.

★ Ottawa 26 (a.a.) — İnsüline kâşifi Frederich Banting ile iki arkadaşının Terreneuve'de rakib oldukları tayyarenin sukutu neticesinde öldükleri resmen bildirilmektedir.

Kanadada oturan Danimarkalılar

Albay Lindberge bir telgraf çekerek duydukları nefreti bildirdiler

Batavia 26 (a.a.) — Röyter: Cavada oturan Danimarkalılardan mürekkeb bir grup albay Lindberge bir telgraf çekmiştir. Bu telgrafta cezümle şoyle denilmektedir:

«Hattı hareketiniz, bize yabancı memleketlerdeki Danimarkalılar üzerinde bir nefret duygusu yaratmıştır. İskandinavlar daima iyi bir şöhrete sahib olmuşlardır. Fakat damarlarınızda İskandinav kanı taşıdığınız halde siz bu temiz şöhreti, nazi gangsterlerine karşı beslediğiniz hodbinane bir muhabbetle kirlettiniz.

Yeni ve daha iyi dünyanın kurulacağı şüphesizdir. Fakat bu dünya İngiltere ve Birleşik Amerika devletleri sayesinde vücud bulacaktır. Yoksa yalanlar ve nazi ahlâksızlığı üzerine kurulacak değildir.»

Cür'etli şakiler

Pariste güpegündüz adam öldürerek 3700000 frank çaldılar

Paris 26 (a.a.) — D. N. B. ajansı bildiriyor:

Dün, Parisin merkezinde cür'etkârane bir haydudluk hareketi yapılarak 3,700,000 frank aşırılmıştır. Credit Commerciale Bankasının üç memuru Fransa bankasından aldıkları mezkûr meblâğı kendi bankalarının merkezine bir el arabasile nakledlerken bankadan bir kaç metre mesafede bir otomobilden inen dört haydudun hücumuna uğramışlardır. Haydudlar tabancalarile ateş etmişler ve banka memurlarından biri bunların attıkları kurşunlarla derhal ölmüş, diğer biri de ağır surette yaralanmıştır. Üçüncüsü civardaki bir evin avlusuna sığınmak suretile kurtulabilmiştir. Haydudlar paraları otomobillerine yerleştirdikleri sırada o sokaktaki komşu bir bankanın pencerelerinden üzerlerine hokkalar ve diğer büro levazımı yağdırılmıştır. Fakat buna rağmen hırsızlar tanınmadan kaçmağa muvaffak olmuşlardır.

İhtikâr yapan esnaf

İzmir 26 (Telefonla) — Bayındırda bakkal Lenkazalı Memiş ve iki kadeşile, Ödemişte bir bakkal kahve ihtikârından dolayı Adliyeye verildiler. Ödemişte tüccardan Raşid arpa satışında ihtikâr yaptığından iki sene sürgüne mahkûm olmuştur.

İngiliz - Sovyetler münasebatına dair Londrada müzakereler

Londra 26 (a.a.) — Avam Kamarasında işçi meb'us Cocks, Sovyet hükûmeti tarafından İngilterenin geçen 22 teşrinievveldeki tekliflerine yapılan itirazlar hususunda, Türk - Sovyet münasebetlerinin ehemmiyetine binaen İngiltere Hariciye Nezaretinin bir telif gayretinde bulunmasını ileri sürmüştür.

Hariciye Müsteşarı Butler cevaben, Sovyet hükûmetinin bu işi daha ileri götürmemekte olduğunu tekrar etmiştir.

Muhtelif tayinler

Ankara 26 (Telefonla) — İzmir Maarif müdürü Halid Ziya Kalkancı ile Maarif Vekâleti Neşriyat müdürü Faik Unak, Talim ve Terbiye heyeti azalıklarına tayin edildiler.

Ankara 26 (Telefonla) — Devlet Şûrasında münhal olan ikinci sınıf muavinliklere üçüncü sınıf muavinlerden Şükrü Savaşeri ve Salm Öngörün, üçüncü sınıf muavinlikere de Nezahet Yürekli, Mahir Canbolat tayin edildiler. İkinci sınıf mülâzimlerden Kâmran Dinçle Leman Akyollu birinci sınıf muavinliklere tayin olundular.

Ankara 26 (Telefonla) — Sıhhat müfettişlerinden Rifat Dedeoğlu Çorum Sıhhat müdürlüğüne, Hıfzıssıhha işleri dairesinde mütehassıs doktor Kemal Önge Sıhhat müfettişliğine tayin edildiler.

İlim ve Dil

Tıbbî terimler

Yazan:

Profesör Dr. Kâzım İsmail

Türkdilinin son hızlı araştırma devresine gelinciye kadar gösterdiği tekâmülün içinde ilim dilinin de yavaş yavaş olmakla beraber bir istihale geçirdiği muhakkktır. İlim dili umumî tabiri içinde daha çok kasdettiğimiz (ıstılah - terim) lerdir. İşte; türkçecilik cereyanının tazzuvuna kadar tek bir dilin (arabcanın) kat'i hakimiyeti altında bulunan ilim dilimizin her şubesinin terimleri gibi tıbbî terimlerimiz de arabca menşeinden alınıyor ve onun kaidelerile türüyordu.

Bugün elimizde bulunan tıb lûgatlerinin -tarihine olduğu kadar mükemmeliyetine nazaran da- birincisi olan 1860 Cemiyeti Tıbbiyei Osmaniye lûgati, bir hamlenin zarurî mevlûdu ve bir itiyadın mahsulüdür: Malûmdur ki; kendinden evvelkilerin noksanını mükemmel bir doğuş ve iyi bir beslenişle; beklenen ve arzu edilen bir eser halinde doldurmuş ve ilim tarihimizin şüphesiz mühim bir hâdisesini teşkil etmiş olan Galatasaraydaki Tıbbiyei Şahanede tedrisat fransızca idi, binaenaleyh yalnız terim değil, konuşma ve yazma dili de hayatta, bir dilin hakimiyetine verilmiş olan böyle bir şekilde, ayrıca bir tıb lûgati ve tıb lisanı aramak zarureti yoktu. Buna mukabil, fransızca tedrisatın bir reaksiyonu olarak doğmuş olan Mektebi Tıbbiyei Mülkiye, en başta bir tıb lûgatine muhtacdı, işte Mektebi Tıbbiyei Mülkiyede hoca ve Cemiyeti Tıbbiyei Osmaniyede müessis olan milliyetperver Türk hekimlerinin faaliyetinden ve karihasından çıkan yukarıda ismi geçen tıb lûgati, bir lûgate malik olmanın zaruretinden ve o zamanki yazı dilinin arabca oluşu itiyadından doğduğu için bu şekilde ortaya çıktı. Seleflerimizin bu büyük eseri önünde hürmet duyarken: Ya Tıbbiyei Şahanede fransızca yerine lâtince tabirler alınsaydı veya Tıbbiyei Mülkiyede ıstılahlar lâtinceden alınsaydı bugün bir asır içinde tekâmül etmiş bir tıb lûgatine malik olacaktık! gibi bir telehhüf hissine kapılmak mümkündür. Fakat bunu isterken, insafı hiç elden bırakmadan, bir taraftan o zamanki dünya fakültelerinde de ıstılahların halini, diğer taraftan da memleketimizde (dil) in mütemadiyen ana kaynaklarından uzaklaşarak arabî ve farisî karşılığı osmanlıcanın teşekkül etmekte bulunduğunu gözönüne alırsak, haksızlık etmekten kendimizi ve itabdan onları kurtarmış oluruz.

Herhal ve kârda Tıbbiyei Şahane - Tıbbiyei Mülkiye devreleri tıb dilini yapmak için Arab ve Fars kaynaklarından ve daha çok Arab kaynağından hududsuz istikrazlar yapılan bir devre olmuştur, ki o tarihlerde bu istikraz daha evvel yazı ve konuşma dili hesabına açılmış olduğu için her iki dildeki canım Türk kelimeleri ve tabirleri ihmalin uçurumlarına atılmış ve nihayet elimizde böyle bir dil kalmıştır (*).

Şimdi; tasfiye ve zenginleştirme hareketinin içine girmiş bulunuyoruz. O zamanla bugün arasında geçen ve tıb ilminin büyük terakkilerini kaydeden bir devrede de bütün dünya lâtince kaynağını esas alarak tabirlerini yapmış ve yapmakta bulunmuştur. Şu vaziyete göre tıb dilimize artık bu tabirleri yerleştirmenin zamanı gelmiştir. Fakat bu işte ilk bakışta teferruata aid gibi görünen bazı esasların daha tespiti icab edecektir ki bize göre bu esaslar şunlardır:

1 — Tıb terimleri için lâtinceyi esas kaynak olarak kabul etmekle beraber menşei nereden olursa olsun dilimizde yerleşmiş, tutunmuş ve menus hale gelmiş bulunan kelimelerin yerine de mutlaka bir lâtincesini ikame etmek taassubuna kapılmamalıyız. Esasında hepsi (veya hemen hepsi) arabca olan tıb ıstılahlarımızdan bir çoğu bu uzun istimal ve tatbik devresinde hayatiyet göstereememiş iken bazıları da lisanın jenisine uygun düşmüş, hekim ve halk ağzında tutunmuştur. Arabca veya türkçe olsunlar böylelerini istimalde hiçbir mazarrat olmasa gerektir.

Meselâ: Türkçede barsak varken lâtinceden alarak enteron; kullanmaya kalkmak, kalb, mide gibi menus ve güzel ıstılahları mutlaka lâtincelerile değişmek fazla ve lüzumsuz bir gayret olur.

2 — Menşei Lâtin olan ilim ıstılahlarını alır ve tam lûgat yaparken ana dilimizdeki karşılıkları aramadan kat'iyyen feragat etmemeliyiz. Yani ilim lûgatini lâtinceden yapmak gayret ve faaliyeti, yıllardanberi başlamış ve büyük muvaffakiyetler kaydetmiş olan ana dilimizi zenginleştirme faaliyetini durdurmamalıdır. Bilâkis -Almanların yaptıkları gibi- tıb lâgatlerimizde ve tıb kitablarımızda beynelmilel lâtince tabirin karşısına ana türkçe ıstılahlardan yerleştirmeliyiz, ki bu ıstılahlar halk dilini ve ihtisastan evvelki çağların tedris dilini teşkil edebilir. Sonra zaman bu ıstılahlardan bir kısmını, hayatiyet ve ifadedeki kudretlerinin derecesine göre daha ileriye geçirebilir.

3 — Tıb lûgatini sade lâtinceden veya sade ana türkçeden yapmak iddialarının her ikisi de birer taassub teşkil ettikleri gibi her ikisi de tekbaşına alındıkları zaman gayrikâfi olmağa mahkûmdurlar. Bu noktayı uzun misallerle ve dünyada hiçbir milletin değil ilmî tabirlerde, hatta yazı dilini yapmakta dahi bu nevi bir iddia ile muvaffak olamadığını göstermek mümkündür. Konuşma ve yazı dilinde bile tam bir (safiyet) ten bahsetmek mümkün değilken ilim dilinde böyle bir iddia, manasız düşer. Ancak alınan terimleri millî çehreye büründürmek ve millî dilin bünyesine mezcetmek, elbet lâzımdır. Bunun için de:

4 — Istılahın aslını alıp, lâhikalarile iştikakını millî gramere tevfik edebiliriz. Filvaki, her kelimenin, her lâhikaya uygun düşemiyeceğini, muayyen kelime bünyelerine tevafukunu ileri sürenler varsa da bizim değil, filologların işi olan bu noktada belki biz daha basit ve sathî düşünüyoruz, lâkin itiraf edelim ki keyfiyet bize gayrimümkün görünmüyor. Meselâ tiroid, pankreas gibi Lâtin menşeli kelimelerle, kalb, mide, ayak, barsak gibi Arab ve Türk kelimelerine ayni bir lâhikayı eklemekte büyük müşkülât olmasa gerektir ve ancak bu şekildedir ki kelime, dilin ortasında yabancılıktan kurtulur, lûgat ile beraber gramere de nüfuz edebilir.

5 — Lâtinceden alınacak terimlerin yazılış tarzı, Türk fonetiğine uygun olacaktır. Hatta bu uyguniuk zaruretini yalnız lâtinceden değil, diğer kaynaklardan alınan kelimeler için de zarurî görmelidir. Meselâ: Tlyronde değil, tiroid şeklinde, yani okuduğumuz şekilde yazmalıdır. Keza mide kelimesini Arabın ayın harfi üzerindeki durusile mi'de değil, bilâkis Türkün (i) harfi üzerine basışile miyde veya miğde şeklinde yazmak muvafık olsa gerektir.

Hele, Lâtin kelimelerini fransızca veya almancanın telâffuzile okumak gibi bir bid'atten kurtulmamız çok sayanı arzudur. Enteron kelimesini anteron halinde okumak gibi.

6 — Lâtin kaynağından terim yapmanın, bizi lâtinceyi öğrenmeye mecbur edeceği mütaleasi bizce münakaşa mevzuu olmağa değmez. Pekâlâ biliriz ki kendi lisanımıza tevafuk ettirildikten sonra ve hekim olacak insanlara filoloji yaptırmağa zaruret bulunmadığına göre böyle bir külfete lüzum yoktur. Filhakika Avrupada da hâlâ Humanisme lökünün bu noktadan zarurî gören ekalliyetlere raslanabilir, fakat onları tam hali iflâsta saymak da mümkündür. Esasen arabcadan terim kullandığımız devrelerde okutulan ve öğretilen ne derece bir arabca idi, yahud kullandığımız terimlerin iştikakını kaçımız aradık? Hatta daha ileri giderek diyelim ki osmanlıcada birleşmiş tıb ıstılahlarının kullanış yer ve şekillerine göre arabca ile o kadar alâkası kesilmişti ki hakiki Arabın ondan bir şey anlamasına imkân kalmamıştı. Şu hale göre bir kaç yüz kelimenin ana nüvesini almak pahasına lâtince tedrisini uzak ve lüzumsuz bulmak akla çok yakın gelir.

7 — İkinci maddede işaret ettiğimiz ana dil ıstılahlarını üniversite - ihtisas devresinden evvelki öğretimde pek güzel kullanabiliriz. Bu esas dahilinde olarak Maarif Vekâletince orta öğretim için hazırlanmış olan biyoloji terimleri meyanında, bulunan, kulak, ilik, böğür, yumurtalık, sap... gibi kelimeler cidden güzel ve iyidirler.

8 — Tıb ıstılahlarının lâtince esasına göre tanzim edilmesindeki faydaları uzunboylu izaha kalkmıyoruz. Sadece Arab menşeli tabirlerin bertaraf edileceğinden tevahhuş edenlerin ileri sürdükleri iki fikir üzerinde luralım: Bunlardan yeri mevcud tabirlerin pek mükemmel olduğu, diğeri de dilimizin bünyesine arabcanın, lâtinceden daha uygun düştüğüdür. İkinci noktaya cevab vermeyi filoloji âlimlerine terkederek birincisi için diyebiliriz ki; eslâfımızın çok mükemmel değillerdir. Anatomi tabirlerinin bir kısmında vazifeye ve mevkie nazaran ifade noksanı, hatta tercüme yanlışı (bittabi zaruretle yapılmıştır) bile vardır: Vavı lisanî gibi ıstılahlarda tarif edilen yerler osmanlıcadaki (v) harflerine değil; bittabi lâtincedeki (V) harfine benzerdi. Bunlar da bir tek menşeden mukabil bulma taassubunun vücud verdiği zarurî zühullerdir.

İtiraf edelim ki eskiye, kayıdsız şartsız sadakat ancak ve ancak bir itiyadın mahsulüdür.

Lâtince terimlerin kabulü fikrini, lisanı yabancı elemanlarla karıştırmak, millî çehresini bozmak gibi zımni bir ithamla da reddetmek varid olabilir. Fakat unutmıyalım ki alınmasını teklif ettiğimiz terimler, ancak ve sadece yüksek ilminde kullanılacak, bizatihi manasile ilim yapılacak bir kaç terimden ibarettir. Halk dili - ne hiç nüfuz etmiyecek olan bu tabirlere bilâkis zamanla halk dilini nüfuz ettirmek mümkündür. Diğer taraftan dilimize millî çehresini vermek için halk dilinde, daha güzelleri bizde bulunduğu için hiç de lüzum olmadan, sırf züppe temayüllerin ve aykırı itiyadların sevkile değersiz, ifadesi, manasız keli - meleri ayıklama yoluna girmeliyiz ve işte asıl burada millî bir taassub ve kin sahibi olmalıyız. (Bonjurdan bonsuvara kadar).

İlim dili ise, kelime ıstılahrazının en makul ve en endişesiz yer bulabileceği bir sahayı teşkil eder. Nihayet aldığımız veya alacağımız, kimsenin değil, medeniyetin malıdır. O medeniyete ve o terimlere el uzatıyoruz ki cedlerini ve asıllarını karıştırırsak her köşesinde Türk dehasının ve Türk sâyinin parçalarını görmek mümkün olduğunu bugün artık bütün dünya tanıyor.

Kâzım İsmail GÜRKAN

(*) İsmi geçen bu lûgati takib eden ikinci tabı ile, ondan sonra intişar eden Şerefeddin Mağmuminin (Lûgati Tıb) bında da ıstılahlar pek az tekâmüllerle hemen aynen zikredilmiş ve bittabi arabca kaynağa sadık kalınmıştır. Bu üç lûgatin müşterek bir tuhaflığı da ıstılahı fransızca alıp mukabilini arabcadan bulmak olmuştur ki burada tıb tedrisatının uzun yıllar fransızca yapılmış olmasının izi de belli oluyor. Halbuki yapılacak millî terminolöjide bizim ıstılahlarımızı esas alıp onlara başka dillerden veya halk dilinden mukabilleri ve izahlar yazmak gerekti.

Bir Türk san'atkârı vefat etti

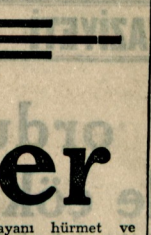

Merhum Necati Usta

Asri Türk dokumacılığının en eski ve emektar rehberlerinden Necati Usta evvelki gün vazifesi başında vefat etmiş ve cenazesi dün kaldırılmıştır. Necati Usta memleketimizde asri Türk dokumacılığının ilk rehberi olan Musa Ustanın oğludur. Musa Usta, Hereke fabrikasına ilk getirilen Avrupa tezgâhlarının ustasıdır. Bu gün Türk san'at ve zevki seliminin bir ibdaı sayılan meşhur Hereke kumaşlarını yaratan Musa Usta, oğlunu da kendisi gibi yetiştirmiş ve İstanbul Sanayi mektebinde açılan ilk dokumacılık şubesinin ilk muallimliğini yapan Necati Usta, mesleğinde büyük varlıklar göstердikten sonra Milli Saraylar müdürlüğü tarafından saraylarımızı tezyin edip yıpranan kıymetli kumaşların aynını yapmak üzere vazifelendirilmiş ve bu suretle bu Türk san'at eserinin daha uzun senelere intikali temin olunmuştur. Merhumun bir de (Dokumacılık teknolojisi) namile ikmal edilmek üzere olan bir eseri vardır. San'atkâr bir ailenin evlâdı olan merhuma Haktan rahmet ve eşi ile üç çocuğuna sabırlar dileriz.

Hadiseler Arasında FELEK

Çemenderle mülâkat

Yazıma başlamadan evvel (çemender) in ne demek olduğunu izah etmek isterim. Gerçi bu kelime sütbesüt türkçedir. Hatta Şeyh Süleyman Efendinin çağatayca lûgatinde bile vardır. Lâkin yeni nesil bilmez. Yirmi, yirmi beş sene evvelki mizah diline kadar girmiş bir kelime olan (çemender) hâşâ huzurdan -eşek- manasına gelir. Fakat:

— Çemenderlik etme! gibi makamlarda kullanılmaz. Yalnız bir eşeğe karşı senli benli samimiyet ve muhabbet ihraz edildiği sıralarda:

— Bizim çemender! gibi yerlerde kullanılır.

Bu hayvanın bize ettiği bunca iyiliklere mukabil kendisine gösterdiğimiz nankörlükten dolayı ötedenberi gönlüm kırık ve mahcub olduğum için artık eşeğe (eşek!) demiye dilim varmaz oldu. Ve gene şunun için de dilim varmaz oldu ki; bu kelime mumaileyhin hilkat adı olduğu halde biz onu kendi aramızdaki kabiliyetsiz, kifayetsiz ve idraksizleri azarlamak ve lâkablamak işinde kullandığımızdan bu masum kelime artık ilmî hayvanattaki vazifesini bırakarak doğrudan doğruya bir hakaret ifadecisi olduğundan, suçsuz kabahatsiz halim, filozof, zararsız ve bilâkis pek faydalı bir hayvanı incitmek korkusile artık adile çağıramaz oldum.

Gerçi daima adamların reyini dinlersek belki eşekten bahsetmek şekya mevzuu olabilir. Lâkin bir de eşeklere sorsak acaba:

— Yahu; hergün adamlardan bahsetmekten usanmadınız mı? Hem de ne adamlar? Kimi dünyaya kundak sokar. Kimi milletini çöllerde kırdırır. Kimi şu, kimi bu! En hafifi karısını beş yerinden bıçaklıyan zabıta haberi kahramanıdır. Bunun neresi enteresan? demiyecekler mi? Derler amma burnu havada olan bizler bu sözü eşekçe bir iddia sayarız. İşimize öyle gelir.

***

Dün gece âlemi manada (çocuklar! Âlemi mana rüya demektir. Öğreniverin! Bunu size mekteblerde öğretmezler.) Nasreddin Hocayı ziyarete gitmişim. Şu sırada merhumu müşarünileyh adına çevrilmekte oln bir filmin senoryosunu hazırlamakta olduğum için olacak uykumda da onunla meşgul oldum.

Kendisi evde yoktu. Karısı Gülsüm hatun bana bir tas içinde nardenk sunduktan sonra çekildi gitti. Hocayı beklerken, kapının aralığından eşeğini gördüm. Sevimli, halim bir hayvan. Kulaklarını geriye devirip dişlerini göstererek bana gülümsedi.

Rüya bu ya, görüşmeye başladık. Ben mi eşekçe söyledim, o mu adamca konuştu; pek iyi seçemedim amma pekâlâ anlaştık. (Halbuki ben bir sürü insanlarla anlaşamadığım vardır. Kabahat onlarda mı, bende mi bilmem!)

— Hocayı bekliyorsunuz değil mi? dedi.

— Evet! dedim.

— Uzağa gitmemiştir. Nerede ise gelir!

— Ne biliyorsun?

— Uzağa gitse bana binerdi. Ahırda alçacık eşek dururkn yaya gider mi hiç! Ve içini çekti..

— Derdli görünüyorsun dostum! Hitabımdan pek mütehassis oldu.

— Evet, dedi! Derdliyim! Çünkü eşeklik ve eşekler tehlikeye düştüler.

— Ne o? Hayrola! Eşek etinden pastırma yapılmasına müsaade mi ettiler?

— Hayır! Onun için müsaadeye lüzum yok! O tehlike ötedenberi mevcud da artık alıştık. Bu seferkini dün gazete okurlarken işittim (Nasreddin Hoca zamanında gazete yoktu ama rüya bu ya!) Oniki adada vaziyet vahamet peyda etmiş! Açlık o hale gelmiş ki; artık eşek eti yemeğe başlamışlar.

— Bundan sana ne?

— Biz eşekler cins ve milliyet gözetmeden birbirimizi severiz. Onun için On iki adadaki hemcinslerimizin maruz olduğu şu tehlike beni pek meyus etti. Zaten neslimiz eksilmeye başladı. İstanbulda bile eşeklere iş kalmadı. Ne yük taşıtıyorlar, ne şehre sokuyorlar? Eskiden elli lira eden bir eşek bugün on beş liraya alıcı bulamıyor. Onun için de kimse yetiştirmez oldu. Zaten insanlar da artık hüneri o kadar ileri götürdüler ki; icabında bir eşekten ziyade eşeklik edebiliyorlar. Onların bu haksız rekabetine bir şey dediğimiz yok! Lâkin üstelik bir de etimzi yemeğe kalkarlarsa artık eşeklik bir felâket olur.

— Canım! Onki adadaki dört buçuk eşek için bu kadar tasalanmaya değmez!

— Öyle söylemeyin! Biz sizin gibi değiliz! Bir eşeğin maruz kaldığı felâket hepimizi müteessir eder. Kaldı ki; bu açlık gitgide Avrupanın her tarafını ve bilhassa merkezî Avrupayı saracak, o zaman tehlike daha ziyade artacaktır.

— Sen adeta siyasi olmuşsun!

— Haddim olmıyarak öyleyimdir! Lâkin bir eşeğin siyasetten bahsetmesine şaşıyorsunuz da bir siyasinin sırasına göre eşeklik etmesine neden ses çıkarmazsınız? Öylesiniz siz insanlar! Hep kendinize yontarsınız!

Sustu. Hakiki bir eşekle akıllı uslu bir görüşme yaparken bu fırsatı bırakmak istemedim:

— Canım! Sen bize bakma! Böyle gelmiş, böyle gider. Devam et sözlerine!

— Ne diyordum? Evet! Bu açlık orta Avrupaya sarar ve muharib memleketlerde bugünkünden daha şiddetli bir hal alırsa o zaman çok elim olur?

— Neden?

— Çünkü orada, adalardaki gibi değil, sayımız çoktur. Bir kere satır atmağa başladılar mı arkası güç gelir.. Endişem buradadır. Dedi ve başını sallayarak melûl gözlerini, içinde birkaç parça saman duran yemliğe çevirdi ve teessürden anırdı. Onun sesile yanmışım!

B. FELEK

Bir eczacı kalfası karısını öldürdü

İzmir 26 (Telefonla) — Mustafa Çabuk namında bir eczacı kalfası bu gece kıskanclık yüzünden altı aylık hâmile bulunan karısı 30 yaşında İsmeti öldürdü. Katil cürmü meşhut mahkemesinde 22 seneye mahkûm oldu.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 68

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Hüseyin ilerliyor, kolumu tutuyor:

— Azize kendine gel yavrum, diyordu. Beylere cevab ver. Anlıyorum, senin için pek güç, fakat..

Evet nasıl öldürdüm! Adamlara nasıl bakıyorum, bilmiyorum. Onlardan o zayıf, uzun boylusu halime acımış gibi yaklaşıp omzumu tutmuştu:

— Korkmayın, diyordu. Sizi kimse itham edemez. Müdafaa vaziyetinde öldürdünüz.

Onun arkasından bir başkasının hayretle şöyle mırıldandığını duydum:

— Böyle bir adam hırsızlık için evlere girsin...

O zaman birdenbire kendime gelir gibi oldum. Kafamda bir sual belirdi: Kimdi bu adam, bu öldürdüğüm adam!

Bunu onlara sormak istiyordum. Fakat birinin önümde durduğunu ve elimi tuttuğunu gördüm. Avukat Azmi Beyi kırlaşmış başı, açık dürüst yüzü ile karşımda buldum.

Elimi elinin içinde muhabbetle tutarak:

— Hiç üzülmeyin, diye, mırıldandı. Vak'anın kabil olduğu kadar gürültüsüz geçmesine gayret edeceğim. Biraz evvel gazetelere telefon ettim. İsminizin geçmemesini temin ettim.

O zaman sinemalarda olduğu gibi birbiri arkasından makineden dökülen gazeteler gözümün önüne geldi. Başta benim resmim büyük harflerle cinayetin tafsilâtı..

Azmi Bey:

— Mahkemede de sizi ben müdafaa edeceğim, dedi. Zaten bir iki celsede hazır bulunmanız lâzım gelecek.

Sonra o, sıska adama döndü. Konuşmağa başladılar.

Biz Hüseyinle dışarı çıktık.

Yukarıda ninemin kapısı önünde bir an durduk, bakıştık. Bir gecenin içinde onun da çok değişmiş olduğunu farkettim. Mavi gözlerinde endişeli, korkulu bir mana vardı. Yüzü çok solgun.. Elimi uzatarak onun omzunu okşadım. Hazin bir tebessümle:

— Zavallı Hüseynciğim, diye, mırıldandım. Bakalım daha neler göreceğiz!..

Elimi avuçlarının arasına alarak kuvvetle sıktı:

— Yavaşça:

—Sana hayranım, diye mırıldandı. Öyle cesur ve metin hareket ediyorsun ki..

— Fakat benim de yıkılacağım zaman gelecek Hüseyin... Daha kendimi toplayamıyorum. Hâlâ onu öldürdüğüme inanmıyorum. Evet hakikat budur. Buna inanamıyorum...

Hüseyin elimi avuçlarında tutuyordu. Heyecandan titreyen bir sesle fısıldadım:

— Fakat o kimdi Hüseyin? Kimi öldürdüm ben?.

Hüseyin birdenbire elimi bıraktı. Bir tehlikeden kaçmak ister gibi geriye doğru çekildi. Gözleri büyüyerek yüzüme bakti. Güçlükle işitilecek kısık bir sesle:

— Bilmiyorum, dedi.

Niçin birdenb

HARB VAZİYETİ

İtalyan ordusu Somalide de çöküyor!

Doğu Afrika cephelerinde:

Eritrede: Sahile muvazi olarak şimalden Keren üzerine yapılan ileri hareket memnuniyeti mucib bir şekilde devam etmektedir.

Habeşistanda: Oniki muhtelif istikametten Habeşistana girdikleri bildirilen İngilizlerle Habeş milli ordusu Gocam eyaletinde cenuba doğru nüfuzlarına devam etmektedirler. İtalyanlar, bir hayli askeri karakollarını daha tahliye etmişlerdir.

Libyada:

Sirte yahud Sırt körfezinde İngilizlerle Alman karakolları arasında ilk defa temas vukua gelmiştir. İtalyanlar, bu kuvvetlerin bir kolordu olduğunu iddia ediyorlarsa da İngilizler, bu iddiayı kat'iyetle tekzib etmekte ve Libyaya gelen Almanların küçük kuvvetlerden ibaret bulunduğunu söylemektedirler. Bu Alman kuvvetleri kaçak suretile Libyaya getirilmişlerdir; ağlebi ihtimal, Almanların İtalyanlara burada da yardım ettiğini göstermek için gönderilmiş, sembolik kıt'alardır. Almanlar, bir kolordu olsalar dahi, İngilizleri geri atabilecek bir kuvvet addedilemezler. Almanların Libyaya gelişi, İngilizlerin Trablusgarbı tamamile işgal etmeleri lüzumunu ispat etmektedir.

Somalide: Bu cephede de, İtalyan ricati çorab söküğü gibi gitmeğe başladı. İngilizler pazartesi günü Brava limanını almışlardı; salı akşamı da İtalyan Somalisinin merkezi olan Mogadiscio'yu zaptetmişlerdi. Cuba nehrinin geçilmesi ve Gelip dörtyol ağzının zaptı, İngilizlere Şebeli nehri vadirsini açmıştır. Bu nehir, Habeşistanın doğu cenubundan geçerek İtalyan Somalisine girer, Somaliyi ortasından amuden katettikten sonra Mogadiscio civarında batı cenub istikametine döner, orada Merka limanı civarında iki kola ayrılır ve bu iki koldan biri, sahili gayet yakından, diğeri de biraz daha uzaktan takib ederek Cuba nehri ağzı şarkındaki bataklığa ve oradan da bu nehre dökülür. Nehrin sahile yakın ve muvazi olan kolu ile Hind Okyanusu arasında şerid gibi uzanan arazide bir yol vardır ki Gelibden itibaren, doğu şimal istikametinde Mogadscio'ya, oradan da Obbia limanına kadar hep sahili takib eder. İngiliz motörlü kıt'aları, bir kaç gün evvel ,bu sütunda tahmin ettiğimiz gibi, bu yolu takiben Mogadiscio üzerine yürümüşlerdir. Hareket yıldırım sür'atle yapılmıştır. Pazartesi günü zaptedilen Brava ile salı akşamı zaptedilen Mogadiscio'ya kadar takriben 200 kilometre mesafe vardır. Bu 200 kilometrenin 21 saatte kat'ı bu harbde, zırhlı ve motörlü birliklerin uğradığı mühim rolü, bir defa daha ortaya koymaktadır. Brava'nın zaptile de orta Şebeli işgal edilmiştir.

Mogadiscio, İtalyan Somalisinin hem merkezi, hem de en büyük ve mühim limanıdır. Nüfusu 8 bini İtalyan olmak üzere 55 bin kisidir. Buradan başlayan kısa bir demiryolu evvelâ batı şimal istikametinde Afgoi'ye, oradan da şimale dönerek Adolei'ye, buradan da doğu şimal istikametinde ilerliyerek Fillagg yahud Düka d'Abruzzi köyüne giden takriben 120 kilometre uzunluğunda olan bu demiryolunun Mogadiscio'dan şimal batı istikametinde, evvelâ cenubi Habeşistana, oradan da memleketin merkezine kadar inşası takarrür etmişti. Böylece, İtalyanlar Adis-Ababayı bir İtalyan demiryolile bir İtalyan limanına bağlamak, Fransız Somalisindeki Cibuti şmanından Habeşistanın payitahtına giden Fransız demiryolundan kurtulmak istiyorlardı amma bu projeyi tatbika ömürleri vefa etmemiştir.

İngilizler, İtalyan Somalisine karşı ilk ciddî taarruzu, 11 şubatta Kenya hududundan 100 kilometre kadar şarkta Afmaduya yapmışlardı; 14 gün sonra, Somalinin merkezine girdiler. Afmadu, Mogadiscio'dan doğru hatla 400 kilometre mesafede olduğuna göre, çetin ve çorak Afrika fundalıkları içinde, birkaç muharebe vererek ve bir nehir aşarak yanılan bu hamle, çok seridir.

Cuba şarkında Gelib kasabası alınırken vuku bulan muharebede mağlûb olan İtalyanların ricat hattı İngilizler tarafından kesilmiş ve İtalyanlardan 3000 esir, bir çok top ve malzeme alınmıştır. Fundalıklar ve çalılıklar arasına saklanan İtalyanlar gelip teslim olmaktadırlar. İngilizlerin sür'atle ilerlemelerini temin eden Gelib'deki darbenin şiddeti olduğu şimdi anlaşılıyor.

Vaziyet Libyadakine benziyor. Çünkü İngiliz ordusu, sağ cenahını burada da denize dayamıştır. İngiliz kara, hava ve deniz kuvvetleri gene işbirliği yapmaktadırlar. Harekât bu hızla devam ettiği takdirde, Mogadiscio'dan İtalyan Somalisinin en şimalindeki Alula limanına kadar olan takriben 1300 kilometrelik mesafe pek çabuk katedilecektir. İtalyanların, her yerde olduğu gibi, burada da pek çürük ve derme çatma oldukları meydana çıkmıştır. İtalyanlar, Somalide de hergün biraz daha eridikleri halde, İngilizler, Afrikadaki sonsuz kaynaklarından istifade ederek gün geçtikçe biraz daha kuvvetleneceklerdir.

Denizlerde:

1 — İngiliz sahil muhafaza tayyareleri, Fransızların Brest limanını bombardıman etmişlerdir. Alman işgalinde bulunan bu limanda Admiral Hipper sınıfı bir Alman kruvazörünün bulunduğunu haber alan İngilizler, bu hedefe bir çok ağır bomba salvoları atmışlardır.

Admiral Hipper, Almanların son zamanlarda yaptıkları üç ağır kruvazörden biridir. Bunlardan Blücher Norveç sahillerinde mayinlere çarparak batmıştı. Öteki de, Almanların, Avusturyalılara yaranmak için Prinz Eugen ismini verdikleri gemidir. Bu kruvazörler, 10,000 ton büyüklüğünde, 32 mil sür'atindedirler; 8 tane 203 lük ağır top, 10 tane 105 lik ve 12 tane 37 lik hava defi topu, 12 tane 533 lük torpido kovanı ve 3 deniz tayyaresi taşırlar. Admiral Hipper, bizim Yavuzu yapmış olan Hambrugdaki Blohm und Voss tezgâhlarında inşa edilmiş ve 1939 da hizmete girmiştir.

Bu geminin Alman körfezinden çıkarak kıyı kıyı Brest'e kadar geldiği anlaşılıyor. Brest, Fransanın batı şimalinde, Atlas Okyanusunda, burun gibi ileri çıkmış bir yarımadanın ucundadır. Almanlar tarafından, denizaltı üssü olarak kullanılmakta olan bu limanda Admiral Hipper ağır kruvazörünün işi ne? Korsan harbi yapmak üzere denize açılmak için mi buraya gelmiştir; yoksa böyle bir seferden mi dönmüştür? Bir ihrac hareketine iştirak için mi Brest'te bulunuyor, gene ayni maksadla üzerine İngiliz harb gemilerini çekmek için mi bu limana demirlemiştir? Meçhul. Admiral Hipper, limanı terketmediği takdirde İngiliz tayyarelerinin bu güzel hedefi haklayıncıya kadar hücumlarına devam edecekleri tabiidir. Brest, İngilterenin batı cenubundan takriben 200 kilometre mesafede bulunduğu için, buraya bir gecede, bir çok hücumlar yapmak mümkündür; hatta gündüz hücumları bile yapılabilir ve Admiral Hipper ağır kruvazörünü tahrib etmek de bir kaç tayyare kaybetmeğe değer.

2 — Denizlerde zikre değer bir hâdise de, İngiliz anavatan filosuna mensub kruvazörlerin, Atlas Okyanusunda Alman denizaltı gemilerini ve korsan kruvazörlerini arayıp bulmak için, geniş bir mikyasta bir tarama yapmış olmalarıdır. Bu taramalarda, bir düşman korsan gemisi yakalanmamışsa da denizaltı gemilerinin batırılmış olması muhtemeldir. İngilizler, batırdıkları denizaltı gemilerini, yerlerine hemen başkaları gönderilmemesi için, ifşa etmemektedirler. Alman denizaltıları da mevkilerini bildirmemek için telsizlerini kullanmadıklarından bu sükût tabiyesi faydalı olmaktadır. Tarama yapılan sahasa bir korsan gemisi varsa yakalanması pek mümkündür. Çünkü kruvazörler, tayyarelerini uçurarak çok geniş bir sahayı tarayorlar. Belki Admial Hipper de bu taramadan kurtulmak için Brest'e kaçmıştır.

***

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır. Şimdi herkes misafirlerine:
KARAMELÂ CEMİL
İkram ediyor. Bahçekayı ŞEKERCİ H. MUSTAFA ve MAHDUMU

Doğum

Kıymetli futbol hakemlerimizden doktor Tarık Özerenginin dün bir erkek çocuğu dünyaya gelmiştir. Ebevevnini tebrik eder, yavruya uzun ömürler dileriz.

SPOR

Şampiyon takımın yapacağı maç

Beşiktaş - Muhtelit takım müsabakası pazara oynanıyor

İstanbul şampiyonu Beşiktaşla karşılaşacak olan muhteiit takım kadrosu futbol ajanlığı tarafından tespit edilmiştir. Muhtelit takım için şu oyuncular davet edilecektir.

Galatasaraydan Osman, Adnan, Musa, Enver.

Fenerbahçeden Cihad, Fikret, Esad, Niyazi, Küçük Fikret.

Vefadan Enver, Hakkı.

Süleymaniyeden Fethi.

İstanbulspordan Kadir, Cihad, Tarık.

Beykozdan Bahadır.

Takım kaptanlığına Fikret seçilmiştir. Takımın tespiti Fikrete bırakılacaktır. Maçı Şazi Tezcan idare edecek, yan hakemliklerini Ahmed Adem ve Dr. Tarık yapacaklardır.

Lik şampiyonluğunu kazanan Beşiktaşa, centilmenlik kupası Vali ve Belediye reisi doktor Lûtfi Kırdar tarafından verilecektir.

Matbuat takımının yapacağı maç

Pazar günü Şeref sahasında Matbuat takımı da, hakemlerden müteşekkil bir takımla maç yapacaktır. Matbuat takımının yapacağı maça saat birde başlanacaktır. Takıma dahil azanın o gün Şeref sahasında muayyen vakitte bulunması rica edilmektedir.

İkinci küme maçları sahası değişti

Çukurbostan sahasında nizami futbol oynanmasına imkân olmadığı hakkındaki mütaleamızı nazarı dikkate alan futbol ajanı, bu haftadan itibaren ikinci küme grup maçları Kadıköy sahasında oynanacaktır. Üç grup birincisi arasında yapılacak terfi maçları ise Şeref sahasında oynanacaktır.

Hakem komitesi reisliği

Futbol hakem komitesi bu akşam yapacağı toplantıda komite reisini seçecektir.

Futbol işlerinde daha faal bir rol oynıyan ajanın, eskisi gibi reis seçilmesinde büyük bir isabet vardır.

Şeref sahası koşu pisti

Şeref sahasında yapılacak koşu pistinin planı umumi müdürlükten gönderilmiş, fakat bu planı sahada tatbika imkân görülememiştir. Sahanın vaziyetine göre yeniden bir plân hazırlanacaktır.

Beşiktaş kulübü, milli küme maçları bitmeden pistin yapılmasına imkân olmadığını bildirmiştir. Tem muzdan sonra yapılacak pistten de ancak gelecek mevsim istifade edilebilecektir.

İstanbul mıntakası bütçesi

İstanbul mıntakası tarafından hazırlanan yeni sene bütçesi tasdik edilmek üzere Beden Terbiyesi umumi müdürlüğüne gönderilmiştir.

Çamlıca kız mektebi voleybol şampiyonu oldu

Kız mektebleri arasındaki voleybol maçları dün Eminönü Halkevi salonunda yapılmış ve Çamlıca takımı şampiyonluğu kazanmıştır.

Birinci maç, Çamlıca ile Erenköy arasında idi.

Neticede 15 - 12, 15 - 8 sayılarla Çamlıca galib gelmiştir.

İkinci maçta Kız Muallim. Kandilliyi 15 - 10, 15 - 6 mağlûb etmiştir.

Son maçı Cumhuriyetle Kız lisesi takımları oynadı ve Cumhuriyet 15 - 11, 15 - 9 galib geldi.

Besiktas kulübünün ziyafeti

1940 - 41 mevsimi İstanbul futbol şampiyonluğunu kazanan Beşiktaş birinci takım oyuncularına kulüb tarafından pazar akşamı Park Otelde bir ziyafet verilecektir.

İzmitte hakeme bıçak çeken futbolcu

İzmit (Hususi) — Burada lik maçları esnasında pek müessif bir hâdise cereyan etmiştir. Adapazarı İdman Yurdu ile Gölcük İdman Yurdu arasında ve hakem Cevadın idaresinde başlıyan oyun, her iki tarafın 2 - 2 berabere kaldıkları bir sırada Adapazarından bir sporcunun vaki itirazı üzerine kavga çıkmış ve bıçak da çekilerek hakemin üzerine yürünmüştür.

Bu çok çirkin vak'a üzerine oyun yarıda kalmıştır. Hâdise şehrimizde teessür ve teessüfler uyandırmıştır.

Galatasaraylılar cemiyetinin balosu

Galatasaraylılar cemiyeti bir balo tertib etmek üzere hazırlıklara başlamıştır. Gelecek ayın sonlarına doğru verilecek olan balo, mevsimin en parlak balolarından biri olacaktır.

Mekteb takımlarının maçı

Mekteb takımları arasındaki futbol maçlarına dün Şeref stadında devam edilmiş, Şişli Terakki Ticareti 4 - 0, Taksim, Işığı 2 - 0, San'at, Yüce Ülküyü 4 - 0 mağlûb etmişlerdir.

İzmit köylerinde üç facia oldu

Bir düğün evinde de bir kişi öldü, birkaç kişi yaralandı

İzmit (Hususî muhabirimizden) — İzmitin Dur Hasan köyünün ormanlıklarında müthiş bir facia işlenmiştir. Bu köy ahalisinden İsmail oğlu Mustafa ile ayni köyden Halil oğlu Mehmed arasında üç dört senedenberi devam eden bir husumet ve kin mevcuddur.

İddiaya göre, Halil oğlu Mehmed, Mustafanın samanlığını yakmış, koyunlarını çalmış, kız kardeşini de dövmüştür.

Evvelki gün, Halil oğlu Mehmed ormana odun kesmeğe gitmiş, Mustafa da bunu görmüş yolda beklemeğe başlamıştır. Biraz sonra iki adam karşı karşıya gelmişlerdir. Mustafa acı acı gülmüş:

— Seni bana Allah gönderdi. Al bakalım...

Diye, tabancasını çekmiştir. Fakat tabanca ateş almamış. Bunun üzerine, bıçağını kaldırarak Mehmedin üzerine yürümüştür.

İlk darbeler o kadar ani ve o kadar seri olmuştur ki Mehmed şaşırmış, feryad etmeğe başlamış, gözünü kin ve intikam bürüyen katil, zavallı adamı âdeta delik deşik etmiş, tam 13 yerinden yaralıyarak öldürmüştür.

Hâdise yerine müddeiumumî muavinlerinden Bedri Özkaya giderek tahkikata başlamıştır. Katil suçunu tamamen itiraf etmektedir.

Bir cinayet daha

İzmite yakın bir yerde, Bekirdere mevkiindeki taşocaklarında çalışan işçilerden Adapazarlı Server oğlu Receb Taşkıran ile ustası Mehmed oğlu Hüsnü Orac arasında, taş kırma meselesinden bir kavga çıkmış, Receb Taşkıran elinde bulunan demir balyozu kaldırdığı gibi ustasının başına indirmiş ve adamcağızın beynini delerek öldürmüştür. Katil yakalanmıştır.

Düğün evinde bir facia

Geyvede Kozan köyünde bir düğün esnasında bayrak seçimi oyunu başlamıştır. Bu oyunun devam etmesi esnasında Kâzım Kemeci adında bir adamla Mehmed Akgül ismindeki şahıs arasında hiç yoktan bir kavga başlamıştır. Kâzım Kemeci tabancasını çekerek Mehmed Akgülü öldürmüş ve ortalık karışmıştır. Kâzım, Salim Bican ve İdris Kaya adındaki misafirleri de ağır surette yaralamıştır.

Ölen Mehmedin oğlu Ahmed Akgül, katil Kâzımın babası Receb Kemeciye hücum ederek yaralamıştır. Recebin diğer oğlu Ömer Kemeci de babasını vuran Ahmed Gülü yaralamıştır. Bin güçlükle daha müessif vak'aların önü alınarak işe adliye el koymuştur. Katil tevkif ve diğer bir sürü adam zan altına alınarak tahkikata başlanmıştır.

Ankara Borsası, 26/2/941

Londra	1 Sterlin	5,24
Nevyork	100 Dolar	132.20
Cenevre	100 İsv. Frc.	29.98
Atina	100 Drahmi	0.9975
Sofya	100 Leva	1,6225
Madrid	100 Peçeta	12.9375
Belgrad	100 Dinar	3,175
Yokoha.	100 Yen	31,1375
Stokholm	100 İsveç K.	31.005

Yarın fevkalâde suare ile
ŞARK SİNEMASI
Nadir bir san'at kudretile vücude getirilen ve yeni bir deha eseri olan...
UZAKLAŞAN MELODİ
Filmini takdim edecektir.
OYNIYANLAR:
Mükemmeliyete varan «Esrarengiz kadın»
BRİGİTTE HORNEY
Tam bir muvaffakiyet kazanan «ASİL»
WİLLY BİRGEL
Meşhur Rejisör: V. TOURJANSKY'nin eseri
BÜYÜK VE FECİ BİR DRAM
Yarın gece için numaralı yerlerinizi evvelden tedarik ediniz.

SAKARYA SİNEMASINDA
Mevsimin en güzel filmlerinden
DON KAZAKLARI
Baş rollerde:
VERA KORENE - CHARLES VANEL - ROGER DUCHESNE
İlâveten görülmemiş bir film
HAYDUDUN AKIBETİ
Baş rollerde:
CHARLES NUGENT ve RİTA LA ROY

SADİ TEK - HALİDE PİŞKİN
TİYATROSU
Bu gece (KADIKÖY) (SÜREYYA) sinemasında beklenen büyük kahkaha eseri:
Ada Tavşanı - Bobstil

Şehzadebaşı TURAN sinemasında
FATMA RÜŞDİ'nin temsil ettiği büyük facia filmi
1-SAADET YUVASI
Türkçe sözlü
Arabca şarkılı
2 — ORMAN ZEBANİLERİ
GEORGE O'BRİEN büyük sergüzeşt filmi. Ayrıca: Renkli MİKİLER

RADYO

Bu günkü program

8,00	Program	18,03	Cazband
8,03	Haberler	18,40	Şarkılar
8,18	Müzik (Pl.)	19,10	Konuşma
8,45	Konuşma	19,30	Haberler
★		19,45	İnce saz
12,30	Program	20,15	Rad. gazetesi
12,33	Küçük fasıl	20,45	Şan
12,50	Haberler	21,00	İstekler
13,05	Küçük fasıl	21,30	Konuşma
13,20	Müzik (Pl.)	21,45	Orkestra
★		22,30	Haberler
18,00	Program	22,45	Caz (Pl.)
		23,30	Kapanış

ŞEHİR TİYATROSU
TEPEBAŞI DRAM KISMINDA
Bu akşam saat 20,30 da
MEŞALELER
Yazan: Henry Bataille
***
Beyoğlu İstiklâl caddesi KOMEDİ KISMINDA
Bu akşam saat 20,30 da
KİRALIK ODALAR
***
RAŞİD RIZA Tiyatrosu
7 MART CUMA
Üsküdar HÂLE sinemasında
AŞIK LÂZIM
Komedi 3 perde
***
Beyoğlu HALK sineması
Bugün 11 de akşam 20 de
1 — AYNAROZ KADISI
2 — BİR MİLLETİN İSTİKLÂLİ
Üsküdar HÂLE Sineması
TÜRKÇE SÖZLÜ
VATAN KURTARAN ASLAN

BU AKŞAM İPEK Sinemasında
HARİKULÂDE MERAKLI ve HEYECANLI SAHNELERLE DOLU, EMSALSİZ BİR FİLM
MEŞHUR POLİS HAFİYESİ
NİK KARTER
(CASUSLAR PEŞİNDE)
Ayrıca: Memleketimizin güzel köşelerinden
ZÜMRÜD YALOVA
ve MİLLÎ ŞEFİMİZİN YALOVAYI ZİYARETLERİ

(KALB SIZILARI) filminde bizi ağlatan. (GEL BARIŞALIM) eserinde saatlerce güldüren.....
GARY GRANT'ın KATHERİNE HEPBURN - DORISNOLAL ve LEW AYRES ile yarattığı
Fransızca AŞK MAÇI Filminde
Şöhretine yeni bir ufuk açmış, ismine essiz bir zafer daha ilâve etmiştir.
SENENİN EN BÜYÜK BİR AŞK ROMANI OLAN BU FİLMİ KALBİNİZDE HEYECAN.. GÖZLERİNİZDEN YAŞ... DUDAKLARINIZDA TAKDİRLE
BU AKŞAM LÂLE SİNEMASINDA GÖRÜNÜZ
Numaralı yerlerin evvelden kapatılması rica olunur. Tel: 43595
İKİ MÜHİM İLÂVE:
1 — TARANTO BOMBARDIMANI: TÜRKÇE Paramunt Britiş Jurnal'da
2 — YUNAN JURNALI: En son harb haberleri, yeni gelen RUMCA Yunan jurnalında

Bu akşam SARAY sineması
Dünya matbuatının takdirlerini kazanan ve heyecanı umumiyi uyandıran
DAĞLARIN KIZI
(SUZANNAH Of The Mountain)
Fransızca sözlü süper filmi takdim ediyor. Baş rollerde:
RANDOLF SCOTT - MARGARET LOCKWOOD ve SHİRLEY TEMPLE
İlâveten: FOX JURNAL son harb ve dünya haberleri

Sihirbaz

YAZAN: *Somerset Maugham*
ÇEVİREN: *Hamdi Varoğlu*
16

Sonra, her şey birdenbire kayboldu ve etraf ısızlaştı. Margaret, karşısında, kurumuş bir ağaçdan başka bir şey kalmadığını gördü. Bu ağaç, yıldırımla yarılmış, asırların fırtınalarına göğüs germişti. Kuru dalları, ıztırabla kıvrılmış gibiydi. Bir an içinde, bu ağac canlandı, sert kabuğu kaba bir et, kıvrık dalları insan kolu oldu ve Margaret'i dehşet kapladı.

Sonra, birden uyandı ve ürperdi. Atölyede oturuyordu. Hiç bir şey değişmemişti. Sonbaharda ortalık erken kararır. Odayı, yalnız, ateşin ışığı aydınlatıyor, efsunlu tozun acı dumanı hâlâ içeride dolaşıyordu.

Haddo:

— Aydınlık ister misiniz? diye sordu.

Piyanonun samdanlarını yaktı. Margaret, gördüğü şeyleri hatırladı, ve yüzü kıpkırmızı kesilerek, hıçkırmağa başladı:

— Gidiniz, dedi, rica ederim gidiniz.

Haddo ona baktı ve gülümseyerek:

— Bana ihtiyacınız olursa, Vaugirard sokağında, 209 numaradayım. Üçüncü katta, solda ikinci kapı.

Margaret cevab vermedi.

Haddo, adresi bir kâğıd üzerine yazdı. Margaret hâlâ ağlıyordu. Haddo'nun gittiğini anlayınca yerinden sıçradı. Atölyeden çıktığını duymamıştı. O zaman, dizüstü düştü ve dua etmeğe başladı.

Fakat, Susie'nin anahtarı, kilidin içinde döndüğü zaman Margaret fırladı. Elleri arkasında, şöminenin önünde durdu. Susie'nin çok canı sıkılmış olduğu için, onun heyecanını farkedemiyordu.

Azarlar gibi sordu:

— Çaya niçin gelmediniz? Ne oldu diye merak ettim.

Margaret heyecanını zaptetmeğe çalışarak cevab verdi:

— Başım çok ağrıyordu.

Susie, bir koltuğa çöktü. Mrgaret konuşmak için kendini zorladı:

— E, Nancy neler söylüyor bakalım?

— Gelmedi ki! Aklım ermedi. Treni bekledim. Nancy çıkmadı. Sonra, belki Londra trenine binmiştir, diye düşündüm, yarım saat, garda aradım.

Telgraf hâlâ şöminenin üstünde duruyordu. Susie onu bir daha okudu ve bir hayret nidası kopardı:

— Amma sersem şeymişim! Telgrafın Littre postanesinden çekildiğini görmemişim. Bu posta şubesi, evden on dakika ötedeydi. Susie, hayretle, mavi kâğıdı muayene ediyordu.

— Acaba birisi azizlik mi yaptı?

Omuzlarını silkti. Sonra gülümsiyerek devam etti:

— Yok, hayır. Manasız bir şey bu. Eğer şüphe etseydim, beni uzaklaştırmak için, telgrafı sizin çektiğinizi tahmin ederdim.

Bu telgrafı çeken adamın Haddo olması ihtimali, Margaret'in zihninden geçti. İlk ziyaretinde, Nancy'nin ismini işitmiş ve zaptetmişti. Düşünmeden cevab verdi:

— Sizi uzaklaştırmak isteseydim söylerdim.

— Ben yokken kimse gelmedi ya?

— Kimse gelmedi.

Bu yalan ağzından kaçmış ve Margaret kızarmıştı.

Susie, masanın üstünden bir sigara aldı. O sırada Haddo'nun bıraktığı adres gözüne ilişti. Yüksek sesle okudu:

— Bu adreste kim oturuyor?

—Vallahi bilmem.

Margaret daha başka sualler bekliyordu. Fakat Susie kâğıdı elinden bıraktı. Genc kız, çok büyük bir utanc duyuyordu. En samimî arkadaşını aldatmış olduğuna son derece esef ediyordu. Söylediği iki yalanın ikisini de itiraf etmek istiyor, fakat cesaret edemiyordu. Haddo'nun ziyaretini anlatacak olsa, gördüğü dehşetli hayalleri de anlatması icab ediyordu. O takdirde Susie kendini deli zannedecekti.

Kapı vuruldu, Margaret, haykırmamak için kendisini güç zaptetti. Haddo'nun dönüp gelmesinden korkuyordu. Fakat gelen Arthur'dü.

Margaret onu görünce rahat bir nefes aldı. Havadan, sudan bahsettiler. Genc kızın sesi tabiilikten mahrumdu ve Arthur'ün, kendisine hayretle baktığını görür gibi oldu. Nihayet, hıçkırarak ağlamağa başladı. Arthur, bunun sebebini anlamadan, Margaret'i kolları arasına aldı ve niçin ağladığını, gefkatle sordu. Margaret ona sıkı sıkı sokulmuş, yeis içinde ağlıyordu.

— Neyim var bilmiyorum, Sinirlerim berbad bir halde.

Arthur, kadınların kaprislerini hoş görürdü ve bu büyük keder, üzerinde fazla bir tesir yapmadı. Margaret'i, kucağında, çocuk uyutur gibi sallıyordu.

— Gözlerinizi, benim üzerimden eksik etmeyin, Arthur. Bilseniz ne haldeyim! Size o kadar ihtiyacım var ki. Beni hiç yalnız bırakmıyacağınıza söz verin.

Arthur, gülerek onu kucakladı; Margaret, gülümsemeğe çalıştı..

— Niçin derhal evlenmiyoruz? diye sordu. Sizinle evlenmedikçe, içim rahat etmiyecek.

Arthur onu iknaa çalıştı. Bir iki hafta daha sabretmesi lâzımdı. Evleri henüz hazır değildi. Ya çeyiz? Tarihî tespit eden bizzat Margaret'ti.

Margaret, tasalı bir tavırla onu dinliyordu. Bu derece makul sebebler karşısında nasıl ısrar edebilirdi? Hattâ, vukuatı aynen anlatsa bile, inanmıyacaktı.

Avcı önünden kaçan bir şikâr gibi, yalvaran nazarlarla bakarak:

— Eğer başıma bir iş gelirse, mesulü sizsiniz, diye cevab verdi.

— Başınıza hiç bir şey gelmez, size söz veriyorum.

Margaret uykusuz bir gece geçirdi. Ertesi gün çalışamadı. Olan hâdiselere mana vermeye beyhude yere uğraşıyordu. Telgraf, Haddo'nun muayyen bir plânı bulunduğunu gösteriyordu. Gecirdiği o ani fenalık, atölyeye girmek için bir desiseden ibaretti. Sonra, sahib olduğu ipnotizma kuvvetine müracaat etmişti. Margaret'in gördüğü şeylerin hepsi, bu adamın behimiyet dolu hayalhanesinden çıkmıştı. Ona bu oyunu oynarken, utanmadan, kalbinin saflığından istifade etmişti.

Buna rağmen, Margaret, öfke hissetmiyordu. Haddo'ya karşı duyduğu nefretten daha kuvvetli bir his içindeydi ve bundan korkuyordu. Haddo'yu aklından çıkaramıyordu. Onun bütün söylediği sözler, Margaret'in bütün gördüğü manzaralar, gitgide daha büyük bir ehemmiyet alıyordu. Artık hiç bir şeye karşı alâkası yoktu. Her yaptığı işin ortasında, daima, Haddo'nun devâsâ hayali dikiliyordu. Bu hayal, onu eskisinden daha fazla korkutuyordu. fakat maddi tiksinti vermiyordu. Haddo'yu bir daha görmemeğe azmettiği halde, onunla buluşmak için can atıyordu. Kendisine adresi verirken Haddo, onu kullanacağına emindi. Niçin? Margaret'in ona bir söyleyeceği yoktu. Şimdi Haddo'nun hududsuz kuvvetini hissediyordu. Fakat o müthiş cazibeye kapılacak olursa, mahvolacaktı. Arthur'ü, yahud Susie'yi yardıma çağırmağa cesaret edemiyordu. Nihayet. Porhoet'i düşündü. Biçareliğini o anlayabilirdi. Onun evine koştu. Doktor sokağa çıkmıştı. Mrgaret'in son ümidi de elden gitmişti.

Saat altıda, resim dersine gideceği yerde, Haddo'nun bıraktığı adrese koştu. Kalbi çarparak, kalabalığın arasından süzülüyordu. Merdiveni dörder dörder çıktı, kapıyı vurdu. Haddo, hayret etmiş görünmedi.

— Sizi bekliyordum, dedi .

Eşyasile kiraya verilen bu evin bayağılığı ortasında, Haddo'nun garib şahsiyeti hayret veriyordu. Bu adam, orada, her şeyin dışındaymış gibi ya şıyordu. Koca koltukların arasında ihtiyatla dolaşıyordu. Havada keskin bir koku dolaşıyor, Margaret'e, gördüğü hayalleri hatırlatıyordu.

Sanki hiç bir şey olmamış gibi, Margaret'le, eski bir arkadaş gibi konuşmağa başladı. Margaret, nihayet cesaretini ele aldı.

— Beni niçin buraya getirttiniz? dedi.

— Şimdi bana harikulâde bir kuvvet izafe ediyorsunuz, değil mi?

— Geleceğimi biliyor muydunuz?

— Biliyordum.

— Bana azab veriyorsunuz. Beni rahat bırakamaz mısınız?

— Neden korkuyorsunuz? Fena bir hale maruz kalmadınız. Esasen serbestsiniz.

Margaret cevab vermedi. Canı bir şey gitmek istemiyordu. Vücudünü bir rahavet kaplıyordu. Duyduğu dehşete rağmen, inanılmıyacak derecede büyük bir heyecan duyuyordu.

Haddo, Margaret'e tesir eden o tesirle konuşmağa başlamıştı. Artık o tablo, ne de resim lâfı vardı. Ona henüz hiç bir hıristiyanın ayak basmadığı şark köşelerini tasvir etti. Harabe halindeki şehirler üzerinde doğan güneş, çöldeki ay ışığını, gurubları, gurubların ihtişamını, öğleüstü, halkın, sokakların kaynaşmasını anlattı. Bütün şark, Margaret'in gözleri önünde canlanıyordu. Haddo ona, rengârenk kumaşlardan, ipek gibi halılardan, kakmalı çelik silâhlardan ve paha biçilmez mücevherattan bahsetti.

Bu derece ihtişam, Margaret'in gözlerini kamaştırıyordu. Arthur'ün karısı sıfatile yaşayacağı hayat, bunlarla ne kadar taban tabana zıddı. Firley Street'deki kasvetli evi ve orada geçirdiği günlerin yavanlığını düşününce ürperdi. Ruhunun, yeni ihtisaslara ihtiyacı vardı.

(Arkası var)